

Vakmanschap in
de Zuiderzeewijk

OOG VOOR DE BUURT 01

Vakmanschap in de Zuiderzeewijk

Vakmanschap in
de Zuiderzeewijk

OOG VOOR DE BUURT 01

Vakmanschap in de Zuiderzeewijk

OOG VOOR DE BUURT 01

Voorwoord

De Zuiderzeewijk is de oudste wijk van Lelystad. In 1966 werden de eerste woningen aan de Zuiderzeelaan gebouwd. Ruime woningen in een groene wijk. De wijk is nu bijna vijftig jaar oud. Tijd voor een feestje, maar ook voor een opknappbeurt.

In het begin werden vrijwel alle woningen verhuurd door de woningcorporatie. Nu zijn er naast huurders ook veel eigenaar-bewoners. De huurwoningen zijn enkele jaren geleden door de woningcorporatie verbeterd en dat is te zien. Ook veel eigenaar-bewoners zijn aan de slag gegaan en hebben hun woning opgeknapt, aangepast aan hun woonwensen en energiezuiniger gemaakt. Er zijn ook eigenaren die nog aan de slag moeten.

Maar hoe doe je dat eigenlijk, je eigen woning verbeteren? Hoe kun je dat zó doen dat je daarna minder tijd kwijt bent aan onderhoud en minder geld aan de energierekening? Hoe kun je de woning aanpassen aan je wensen?

In het kader van het project **Oog voor de buurt** zijn wij van start gegaan met een onderzoek naar de mogelijkheden van een nieuwe aanpak van het verbeteren van woningen, de tuinen en de relatie met de openbare ruimte.

Het idee achter dit project is, dat de verbetering van woning en wijk alleen succesvol kan zijn als deze gebaseerd is op de kennis en ervaringen die bewoners zelf hebben bij de aanpak van hun woningen en minder op een aanpak van bovenaf.

Het onderzoek bestond uit drie delen. Eerst zijn ca. 30 eigenaar-bewoners geïnterviewd over hoe zij hun woningen woonomgeving hebben verbeterd.

Vervolgens is op basis daarvan en samen met bewoners een verbeteraanpak van woningen en tuin uitgewerkt. Het derde deel gaat over hoe je de aanwezige kennis en vaardigheden in de wijk zo kunt organiseren, dat er een collectieve aanpak ontstaat.

Dit onderzoek in drie delen heeft geleid tot drie brochures. Voor u ligt de eerste brochure. Vijfentwintig eigenaar- bewoners van woningen in de Zuiderzeewijk, hoe zij hun woning hebben verbeterd, wat ze zelf hebben gedaan, wie hen geholpen heeft, wat ze hebben uitbesteed en hoe ze aan materialen en gereedschappen kwamen. Zo ontstaat een beeld van de manier waarop de buurt haar eigen vakmanschap inzet. De resultaten uit het onderzoek naar vakmanschap zijn door architect Duzan Doepel van architectenbureau Doepel Strijkers in workshops met bewoners besproken. Het resultaat heeft hij verwerkt in tekeningen die zichtbaar maken hoe de Zuiderzeewijk- woningen in elkaar zitten en hoe je ze stapsgewijs kunt opknappen, hoeveel dat kost en wat het oplevert. Dat ziet en leest u in de tweede brochure.

Daarmee is een aanpak ontstaan die gebaseerd is op hoe bewoners zelf de woningen verbeteren. De volgende stap is hoe je de aanpak samen met bewoners in de Zuiderzeewijk - ondersteund door gemeente en andere instellingen - organiseert. Deze organisatie wordt beschreven in de een derde brochure.

Niet alle geïnterviewden wilden met volledige naam, foto of adres in deze brochure; vandaar enige variatie in de presentatie van de interviews.

Stichting Polderlab: Arnold Reijndorp, Hans Kars, Martin Jansen

Inhoudsopgave

2 Voorwoord

8 Interviews

- 10 Aaf - Ik ben afhankelijk van de hulp van anderen
- 12 Adrie Verhagen - In arbeidersgezinnen leerde je vroeger alles zelf doen
- 14 Ans van Olst - Als je stil gaat zitten, word je oud
- 16 Anton Hulst - Wij zijn geen mensen die snel iets Vragen
- 20 Ben Kamstra - Gewoon goed kijken en nadoen
- 22 Ellen Penrhyn Lowe - Klussen moet een sociaal gebeuren zijn
- 26 Erwin Kok - Vrienden weten veel
- 30 Gert - Alles in fases, binnen het budget
- 34 Han Staal - Rekening houden met de vervolgstappen
- 38 Harrie Lagerburg - Wij zijn altijd sjacheraars geweest
- 42 Henk Bosman - We waren meteen verkocht
- 46 Henk de Bont - Dat moet mij toch ook lukken?
- 50 Jan Jager - Het liefst doe ik het allemaal zelf
- 52 John Knott - Ik doe alles op mijn gevoel
- 56 Joop Egstorf - Bij een klein verschil, gun ik een zelfstandige de klus
- 58 Lambert van As - Je leert door te doen
- 62 Luc Wolffgramm - Projectmatig verbouwen op mijn eigen manier
- 66 Mila Romijn - Met inzet lukt alles
- 70 Mohamed el Murabit - Als de eventuele schade te overzien is, probeer ik het zelf
- 72 Paula van der Berg - Als ik daar zit, ben ik gelukkig
- 76 Peter van Deventer - Je kan beter vragen wat we niet aan het huis gedaan hebben
- 78 Richard Doedens - Die schuur geeft me vrijheid om te knutselen
- 82 Richard Penrhyn - Mensen zijn bereid om dingen te leren
- 84 Rida Al Fahhamy - Mijn huis was lelijk; kom nu maar eens kijken!
- 88 Sonja Smit - We pakken aan, als het begint te irriteren
- 90 Steve Rosendahl - Ik gooi niets zomaar weg

94 Conclusies

Vakmanschap in de Zuiderzeewijk

108 Colofon

Interviews

NAAM AAF
LEEFTIJD 63 JAAR
WOONSITUATIE WEDUWE, DOCHTER
WOONDUUR SINDS 30 JAAR AAN DE BREEHORN

“36 ben afhankelijk van de hulp van anderen” – Aaf

“Mijn verhaal is eigenlijk best simpel. Ik ben alleen en dus afhankelijk van de hulp van anderen. Mijn dochter Harriët is handig, maar ze kan niet een heel huis in haar eentje opknappen. We hebben wel gezocht naar zelfstandige klussers, maar die vragen toch te veel geld. Ik dacht: ‘Het wordt straks een bouwval, onbewoonbaar verklaard’. En toen kwam de buurman!”

Henk: “Het speelde voor mij al langer. Aaf en haar man kende ik al lange tijd. Als er wat met mijn auto was, kwam haar man mij helpen. Nu staat zij er alleen voor en je ziet het huis van haar af gaan. Ik dacht kunnen we hier niet wat aan doen?”

Automonteur

Henk: “We hebben natuurlijk eerst gevraagd of ze wilde dat we haar huis zouden opknappen. Mensen

kunnen daar namelijk ook heel beledigd door zijn. Gelukkig was het goed en hebben we wat burens bij elkaar geroepen. Dat zijn allemaal mensen waar we goed mee omgaan. Ik was bouwkundig inspecteur in Amsterdam, dus ik weet wat van de bouwwereld af. Rob is vroeger automonteur en later hoofd facilitaire dienst aan de Hogeschool van Amsterdam geweest. Jascha is kunstenaar en een timmerman met vakkennis. Walter kapt graag bomen, dat is zijn hobby, dus die heeft de tuin onder handen genomen.”

Harriët: “Ik doe van alles wat, ben een horecatype, maar heb ook 2,5 jaar in de botenbouw gezeten. Dat was echter te zwaar, maar ik heb er wel veel kennis opgedaan. Daar ken ik Rob van, hij was een collega van mij. Nu heb ik even geen werk, vandaar dat ik mijn moeder veel kan helpen.”

Henk: “De een is hier handig in en de ander kan weer dat. Zodoende hebben we mensen bij elkaar gevoegd. Rob en ik zijn gepensioneerd. Rob doet het meeste werk, die heeft het meeste tijd. Ik heb er andere verplichtingen naast. Dat geldt ook voor Jascha. Daar waar tijd is, springen we in. Vandaag zou de garagedeur afgemaakt worden, maar dat is naar morgen verplaatst. Jascha moest thuis zijn.”

Botenbouw-kit

Henk: “We zijn begonnen met de voorkant van het huis. Eerst is al het stopverf bij de ramen weggehaald, want dat verbrokkelde. We schrokken van de kieren die tussen het raam en het kozijn in zaten. Dat hebben we opgevuld met botenbouw-kit, dat geeft stevigheid en kan wat aan. Vervolgens hebben we daar de latjes tegenaan gezet, afgekit, grondverf en nog een laag verf erover. Dat hebben we voor het hele huis gedaan. Budgettair was dubbel glas niet haalbaar. We zouden de kozijnen eruit kunnen halen en dan kiezen tussen hardhout of kunststof, maar ook dat was niet haalbaar. Je zit al snel op 45.000 euro als je dat laat doen.”

Harriët: “Wij kunnen Jascha advies vragen. Met dat advies kan ik mooi afkijken en leren en dan de volgende keer zelf doen. Hij heeft ons mooi op weg geholpen. We zijn inmiddels zo ingewerkt met die latjes dat we de achterkant zelf kunnen doen.”

Henk: “We werken aardig door, want we willen het voor de winter af hebben. Met dit weer kan schilderen nog nét. Straks moeten we stoppen en gaan we in het voorjaar weer beginnen. Dan heeft Aaf ook weer wat centjes kunnen sparen. We zitten nog binnen het budget, maar het is gewoon duur. Al met al ben je voor de voorkant al 1.000 euro kwijt. Van tevoren hebben we wel een planning en een berekening gemaakt. Maar er komt steeds meer bij en je loopt altijd tegen dingetjes aan.”

Nieuwe deur

Henk: “Achteraf bezien, zijn we te lang boven bezig geweest. De meeste vertraging hebben we opgelopen met het in de vingers krijgen van de glaslatjes voor het kozijn. We hebben ook een klein probleempje gehad met purschuim. We hadden er drie bussen in gedaan, maar waren vergeten dat het zou uitzetten. De volgende dag had het de platen onder het kozijn helemaal weggeduwd en stond het helemaal bol. Dus daar komen nog nieuwe platen tegenaan.”

Harriët: “Het materiaal halen we bij de bouwmarkt en dan hopen we dat er veel bonnetjes met 20% korting bij zijn.”

Henk: “De achterkant van de woning moet nog gedaan worden. Dat is een kwestie van schuren en verven. We zijn nu bezig te kijken op internet naar een nieuwe deur. Die zat er bij oplevering al in, maar die heeft in de loop der jaren zijn eigen karakter gekregen... Nu overwegen we om een goedkope tweedehands deur aan te schaffen. Alles wat af is, daar zijn we trots op. Maar er komt niet snel een tweede project. Ondanks de ervaring die je nu hebt, is het wel arbeidsintensief.”

Zichtwerk

Aaf: “Het zichtwerk is mooi! Dus ik ben wel enorm blij dat het met hulp van de burens veranderd is.”

Harriët: “Dit soort dingen zou leuk zijn voor studenten die een schildersopleiding volgen als stage ofzo. Dat scheelt uurloon en bovendien is het voor die studenten een mooie werkervaring. Een schoolproject om mensen te helpen die zelf niet kunnen klussen.”

NAAM ADRIE EN SIMONE VERHAGEN

LEEFTIJD 62 EN 47 JAAR

WOONSITUATIE GEHUWD, ZEVEN KINDEREN,

WAARVAN DRIE THUIS

WOONDUUR SINDS 2000 AAN HET MALZWIN

“In arbeiders-gezinnen leerde je vroeger alles zelf doen”

- Adrie Verhagen

Adrie: “Ik ben meer dan 35 jaar zelfstandig ondernemer geweest. Ik begon in 1973 als jong gehuwde met een huur van toentertijd 321 gulden in de Bijlmermeer en een jeugdloon van 700 gulden per maand. Hiermee kwam ik niet uit. Daarom begon ik in 1975 als klusjesman en nam allerlei werkjes aan. Dat breidde zich uit. Om de premie van de Ziektewet te dekken, ben ik ook ‘s avonds voor een uitzendbureau in Schiphol gaan werken.

In de tijd dat ik in Amsterdam woonde, was er een enorme woningnood met een wachtlijst van minimaal 7 - 10 jaar. Vandaar dat Lelystad met een eengezinswoning ons aantrok: de ruimte, een tuin, je wist niet wat je meemaakte. De afstand tot Amsterdam bracht als zzp'er druk en kosten met zich mee. Toen kwam ik in contact met een schoonmaakbedrijf en dacht: dat kan ik ook! Ik ben toen een schoonmaakbedrijf gestart.

Hergebruiken

In de tuin staat een speeltoestel, dat ik zelf in elkaar heb getimmerd, evenals de schuur aan de zijkant van de woning. De schuur is geplaatst op een fundering die er al lag; in een rij woningen moet de fundering aan de zijkant altijd doorlopen. Ik heb de schuur op een paar bielzen gebouwd. Er zit voor 1.500 gulden - of euro, dat weet ik niet meer - materiaal in. Ik heb bij een grote houthandel hout gekocht en laten bezorgen. Maar mensen doen tegenwoordig ook veel weg. Als ik een paar mooie planken zie langs de weg, dan neem ik ze mee.

Voor mijn werk kwam ik bij een klant en die had net een nieuwe keuken laten zetten. Hij had echter een deurtje en wat lampen over. Nu heb ik het deurtje gebruikt om die lampen in op te hangen. Je kunt vaak hergebruiken. De schutting in de tuin staat er nu 15 jaar, de palen waren weggerot. Ik heb de

schutting helemaal omgedraaid. De goede delen van de palen staan nu in de grond en de bovenkant heb ik bijgewerkt. De buitenkant van de schutting heb ik onlangs nog geschilderd. Nu kan 'ie weer 15 jaar mee.

Bijdehand

De lage televisiekast in de woonkamer heb ik ook zelf gemaakt. Ik kocht twee lange panelen en die zet je in elkaar met korte panelen, vier deurtjes ervoor, scharnieren en handvatten eraan en dan heb je weer een nieuwe lage, moderne kast. Je moet ook wel een klein beetje bijdehand zijn hoor.

Behangen heb ik vaak gedaan. Kijk alleen maar naar de kamers van mijn kinderen. Die worden groot en gemiddeld moeten die kamers in het opgroeien van de kinderen vier keer behangen worden. Nou ik heb zeven kinderen, dus reken maar uit!

Ik vind het normaal om veel zelf te doen. Ik ben inmiddels 62 en kom uit de tijd dat je alles zelf deed. Vroeger, in arbeidersgezinnen, leerde je thuis behangen, schilderen en timmeren. Voorheen schilderde ik de kozijnen van het huis ook zelf. Vijf jaar terug hebben we al de kozijnen voor en achter voor 30.000 euro laten vervangen door kunststof kozijnen door de aannemer die ook voor Centrada in de Zuiderzeewijk bezig was.

Geld verdienen

In de toekomst willen we de vloer in de woonkamer doortrekken naar het balkon zodat het één geheel wordt. De balkonreling is van 44 jaar oud hout; het rot niet, alleen de verf is er iets vanaf. Tenslotte moet er nieuwe dakbedekking komen, inclusief isolatie. Dit huis heeft nu al een energielabel B/C. De muren zijn geïsoleerd, dubbelglas erin. Vóór het vervangen van de kozijnen had het een E/F-label. Een flinke verbetering.

Het zijn al met al dure projecten, dus vanwege het geld blijft het vooralsnog liggen. Simone is langdurig thuis geweest in verband met ziekte. Als zij weer gaat werken binnenkort, verandert de situatie en is er meer geld beschikbaar. Dat was wel een lastige periode, maar je moet doorgaan.

Mensen raken lamgeslagen. Als je in deze tijd werkloos wordt/bent en de druk te groot wordt, dan doe je thuis ook niets. Je zit in negatieve gedachten, hebt te weinig geld, dus je gaat op de bank hangen. Als je 40 - 50 jaar bent, komt het niet in je op, om nog eens voor jezelf te beginnen, maar met arbeid kun je veel geld verdienen en je lichaam is er op gemaakt: mensen kunnen na het werk ook sporten.

Kijk, leuk is een ander dingetje. Ik heb niet jarenlang hard gewerkt, omdat ik alles zo leuk vond, maar ik deed het, omdat ik geld wilde verdienen. Daarom zeg ik tegen jonge mensen: als je een baan krijgt, grijp het met twee handen aan, want zonder werk is een privéleven gewoon niet draaiende te houden. De dingen die ik in huis heb gedaan, heb ik juist kunnen doen, omdat ik mijn werk op de rit had.”

Reuring

Simone: “In het begin miste ik hier de reuring van de stad, dat is nu niet meer zo. Als Adrie weer naar de stad wil, is dat prima, maar we zitten ook met de kinderen. Voor hen en voor de woning zou ik zeker niet terug naar de stad gaan.”

Adrie: “Ik heb hier niet echt een gevoel. Het bos en de natuur is top. Lelystad had het imago van rust, natuur en groen. En nu gaan ze met dat vliegveld aan de gang. Zo brengen ze het opgebouwde imago van groen en natuur weer om zeep.”

NAAM ANS EN JACK VAN OLST

LEEFTIJD 75 EN 80 JAAR

WOONSITUATIE GETROUWD, KINDEREN UIT HUIS

WOONDUUR SINDS 1969 AAN HET ROBBENZAND

“Als je in beweging blijft, dan blijf je fit”

– Ans van Olst

Jack: “Via de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders – nu Rijkswaterstaat – waar we beiden werkten, kregen we een huis in Kampen. Ik moest bij een commissie verantwoorden waarom ik naar Lelystad wilde verhuizen en uiteindelijk zijn we hier in 1969 komen wonen.

Lange tijd huurden we de woning van de woningbouwvereniging. Het was de bedoeling dat ik, zo gauw Lelystad een gemeente werd, naar projectbureau Almere zou worden overgeplaatst. Maar om dat ik maar één goed oog had, mochten we hier blijven. In 1998 hebben we het huis gekocht, zelf hadden we de woning altijd goed bijgehouden, zoals op tijd schilderen e.d. Zo zit de voordeur er al 45 jaar in; die hebben we altijd goed onderhouden.

Gratis gelegd

De grote ceder in de voortuin hebben we 45 jaar geleden geplant, die was toen niet hoger dan 60 cm. We hebben daarna geleidelijk aan de tuin aangelegd. Gras gezaaid, schutting geplaatst, tegels gelegd, stenen afscheiding gemaakt. Grotendeels hebben we struiken als afbakening genomen. De schuur – in Lelystad vaak aan de voorkant – is door ons zelf gemaakt. In de stenen schuur, die dezelfde hoogte heeft als het transformatorhuisje, hebben we een zolder gemaakt. Dat is nu de bergplaats voor de tuinmeubelen e.d.

In de woonkamer zat onder de trap een kast, waar we vroeger het speelgoed van de kinderen in deden. We hebben die kast gesloopt, waardoor de kamer nu een stuk ruimer is. De onderkant

van de trap, werd toen zichtbaar. Die heeft een toenmalige buurman gestukt. In de kast liep een afvoer voor het hemelwater die we hebben weggevoerd met houtwerk.

In de kamer lag eerst vloerbedekking, die we hebben vervangen door een houten vloer toen we kleinkinderen kregen. De vloer werd gratis gelegd en dat is perfect gedaan.

Ruimte maken

De kast in de woonkamer was destijds strak wit. We vonden dat een beetje ziekenhuisachtig, dus hebben we de kasten gebeitst. Het profiel op de kasten is zelf gemaakt. Rechts hebben we er een deur uitgehaald, zodat we ruimte kregen voor de boeken. De kast staat er als afscheiding naar de keuken. Het was een doorgeefkast. In de keuken hebben we de kast open gelaten, en daar de koelkast + magnetron in geplaatst. Zo kregen we een ruime keuken. Van de keuken zelf hebben we een hoekkeuken gemaakt. Dat is gedaan door een vakman.

Jack: “Het profiel op de kastjes in de keuken is hetzelfde als in de woonkamer. Mijn vrouw heeft de tegels in de gang gelegd, ik had toen ischias en kon alleen aanwijzingen geven.”

Twee jaar geleden hebben we het toilet beneden helemaal betegeld. Dat was voorheen maar voor de helft betegeld. Het toilet hebben we gelijk vervangen door een moderne.

Overwaarde

De kozijnen waren allemaal van hout. In de woonkamer en keuken heeft de woningbouwvereniging er dubbel glas in gezet en tevens de muren geïsoleerd.

Toen wij het huis op 31 december 1998 kochten, hebben wij een gedeelte van de overwaarde opgenomen en overal dubbel glas en kunststof kozijnen laten plaatsen. Ook heeft een bedrijf uit Lelystad de borstwering opnieuw geïsoleerd en voorzien van keralieke platen. Vorig jaar zijn de kamers boven geschilderd, op één na. Die doen we weer in het voorjaar.

De douche is helemaal vernieuwd door ons, met behulp van vrienden. Op de overloop hebben we een natte hoek gecreëerd voor de wasmachine en droger. Tevens is in de doucheruimte een verlaagd plafond gemaakt, zodat je de leidingen niet ziet. De muren zijn tot boven met tegels opgetrokken.

Voorjaar

In het voorjaar klussen we meestal binnen, maar zo gauw het mooi weer wordt, werken we aan het buitengebeuren. Tuinieren is één van onze favoriete bezigheden. Zo zijn we eigenlijk altijd wel bezig.

Ans: “Ik ben 75 en mijn man 80. Als je in beweging blijft, blijf je fit.”

Jack: “Het is een kwestie van goed oriënteren, uitproberen en doen. Bij de Rijksdienst zaten we met een groep mannen en de één wist dit, de ander dat. Er zaten bouwkundigen, architecten en ingenieurs, dus kennis was aanwezig. Goed gereedschap en goede materialen zijn belangrijk, anders ben je nergens. Soms kopen we gereedschap of krijg je wat met je verjaardag. Verder haal ik materiaal in de bouwmarkt, maar het hout heb ik ooit in Putten gehaald. Een collega tipte mij voor dit adres.

We willen hier graag blijven wonen. Mochten we hulpbehoevend worden, dan nemen we wel een traplift. Maar eerlijk gezegd staan we daar helemaal nog niet bij stil.

NAAM ANTON HULST

LEEFTIJD 70 JAAR

WOONSITUATIE GEHUWD, KINDEREN UIT HUIS

WOONDUUR SINDS 1999 AAN DE LANGEZAND

“Wij zijn geen
mensen die
snel iets
vragen”

- Anton Hulst

“Omdat er asbest zat in onze woning aan de Schouw, zijn we 15 jaar geleden naar deze woning aan de Langezand verhuisd. In eerste instantie was ik daar niet blij mee. Het duurde namelijk vijf jaar, voordat de nieuwe woning weer naar onze zin was. Toen we hier kwamen wonen, heb ik eerst de keuken aangepakt. In de keuken is geen kastje te vinden dat is gekocht; alles is zelfgemaakt. De frontjes zijn allemaal van mdf en wat daar binnenin zit, is gerecycled: dat zijn oude kasten geweest. Alleen het granieten aanrechtblad komt nieuw uit Kroatië, waar we vrienden hebben. In Nederland ben je zo 10.000 euro kwijt, nou dat hadden we niet. Nu kostte het maar 1.000 euro.

Ongeveer een jaar later hebben we besloten om aan de achterkant drie meter uit te bouwen; groter mocht niet. In de woonkamer zit een betonnen pilaar, die belangrijk is voor de constructie van de uitbouw. Ik heb er een Griekse zuil van gemaakt. Wanneer je zo’n uitbouw laat doen, kost het al gauw zo’n 80.000 gulden. Ik heb er indertijd 30.000 voor betaald. Dat verschil verdien je door veel zelf te doen.

Geen hulp nodig

Je steekt overal wat van op. Het begint met goed kijken, bij mijn vader bijvoorbeeld. Ik was 10 jaar toen ik van school kwam en aan het werk ging. Ik heb vijf jaar lang een loodgietersbedrijf gehad. Vroeger was het zo, dat je veel met je handen moest werken en moest improviseren als loodgieter. Dan doe je heel veel vakkennis op. Daarna heb ik twintig jaar lang een schoorsteenveeg-bedrijf gehad. Ik had weinig geld en dan moet je wel doe-het-zelven in huis. Maar belangrijker nog: door al die ervaringen in de praktijk, weet ik dat mijn eigen werk goed is. Bij een ander moet ik dat maar afwachten. Ik heb geen hulp gehad en had geen hulp nodig.

Het enige dat ik aan dit huis heb laten doen, is het heien van de palen voor de uitbouw, en een metselaar voor de muren, en stukadoor voor het plafond.

Hout draaien

Ik heb een passie voor houtdraaien. Alle voorwerpen hier – de schalen, stoelen, kunstwerken en het schaakbord – zijn van hout gemaakt. Die passie is de ‘schuld’ van mijn vrouw. Zij vertelde dat er een demonstratie werd gehouden en daar ben ik naar toe gegaan. Als je er eenmaal mee besmet raakt... Ik ben er dagelijks mee bezig. Als ik iets maak, zitten de maten in mijn hoofd, daar heb ik geen tekening voor nodig. Alles wat ik maak, is te koop en kent puur de natuurlijke kleur van het hout.

Ik draai in mijn schuurtje. Ter bescherming is een filter in de schuur gebouwd. Het is een dure hobby. Daarom maak ik veel van mijn gereedschappen zelf, waaronder de beitels. Bij familie en vrienden wordt weleens een boom gekapt en ook van mijn huidige project houd ik een stapel eikenhout over. Als ik nieuw eikenhout nodig heb, dan ga ik gewoon naar de kringloopwinkel en dan koop ik zo’n oude dikke tafel en die verzaag ik.

Er komen regelmatig mensen langs voor advies, omdat ze niet over kennis beschikken. Of ze komen gereedschap lenen. De burenhiernaast zijn niet technisch en ze zijn in het leven al genoeg bedonderd. Door bij hen een gasleiding aan te leggen, heb ik ze een beetje kunnen helpen. Anders moesten ze veel geld betalen voor een klein stukje pijp. Als deelnemer van de Atelierroute heb ik meegedaan aan een project, en heb toen samen met een leerling een kunstwerkje gemaakt. Twee weken geleden hebben we bij het MBO-college een demonstratie gegeven voor de klas.

Leuke buurt

De woning is af, al zijn er altijd wel kleine projecten. Ik ben trots op het geheel. We hebben een klein pensioen en een AOW. Je spaart vooral veel uit door het allemaal zelf te doen. Het geld groeit niet op onze rug, dus je gaat dingen creatief bedenken. Wij zijn geen mensen die snel iets vragen aan een ander.

We willen hier graag blijven wonen. Het is je eigen huis en het is een leuke buurt. We hebben burenhiernaast waar we het heel goed mee kunnen vinden, met de hele straat eigenlijk. We hebben hier sociale controle. Als we weggaan, wordt er een oogje in het zeil gehouden en als anderen op vakantie gaan, verzorgen wij de vuilnisbak. Dat heb je als je in een leuke buurt woont.”

NAAM BEN EN NORMA KAMSTRA

LEEFTIJD 56 EN 53 JAAR

WOONSITUATIE WONEN SAMEN, KINDEREN UIT HUIS

WOONDUUR SINDS 2002 AAN LANGEZAND

“Gewoon goed kijken en nadoen”

– Ben Kamstra

Ben: “Het huis waarin wij twaalf jaar geleden zijn komen wonen, is gebouwd in 1972. De woning zag er bij aankoop niet uit. Het was wat ze noemen een kluswoning. Betonbouw met een isolatielaag van 2,5 cm piepschuim. De isolatie op de benedenverdieping is een van de eerste dingen die ik aan de woning veranderd heb. We hebben ook de keuken aangepakt en een nieuwe vloer gelegd,

want die was versleten. Een plavuizen vloer, waar nu een houten vloer overheen is gelegd. Ook is de keuken geïsoleerd.

Energiekosten

Nu de Kluswinkel er is, kan ik ook gemakkelijker aan gereedschap komen. Ik heb daar een grote ladder geleend om de ramen en het dak te

controleren. De materialen haal ik meestal bij de bouwmarkt en we kijken op internet of op Marktplaats naar aanbiedingen. Er gaan genoeg bedrijven failliet die van hun spullen af moeten. Hergebruik is ook belangrijk. Iedereen gooit dingen maar weg als er iets kapot is. Wij zijn creatief; we hebben een kunstwerk van blikjes gemaakt, die in straten in Lelystad zijn verzameld. Iets wat we een anti-weggooi maatschappij noemen. Zo willen we inzichtelijk maken wat mensen allemaal weggooien.

De kachel in de woonkamer is gekocht bij een openhaarden specialist, inclusief montage. Dat was gemakkelijk en bovendien moet je door de betonbouw een speciale boor hebben, dat kan je niet zelf doen. In de voortuin hebben we hout liggen voor de kachel en dat scheelt me 1.200 euro aan energiekosten. Hout stoken is alleen minder milieuvriendelijk.

Duurzaamheid

We hebben alles stapsgewijs gedaan. Geld is schaars en bovendien doe ik dit soort klusjes allemaal zelf. Vaak is het een kwestie van goed kijken. Vroeger had ik een buurman die van alles kon. Ik hielp dan mee: gewoon goed kijken en nadoen.

Youtube is ook handig. Als het niet lukt kun je er altijd nog iemand bij halen.

Naast geld en tijd zijn de vergunningen een groot struikelpunt. De gemeente rekent allerlei leges en dat houdt het klussen een beetje tegen. Ik ben een lobby gestart bij alle politieke partijen, “een dienst voor een dienst”. Dus wel de vergunningen afgeven, maar niet de leges rekenen. Dat maakt het een stuk goedkoper.

Er zijn nog genoeg dingen die we willen doen. Duurzaamheid vinden we belangrijk, ook vanuit economisch perspectief.

Duurzame projecten moeten echter goedkoper worden. Nu is het betaalbaar voor een kleine elitegroep, terwijl het voor de groep die echt een grote bijdrage kan leveren, de middenklasse, niet te betalen is. Dakisolatie, vloerisolatie en zonnecellen zijn eigenlijk een combinatie, omdat het anders weinig zin heeft. Als ik onder de kruipruimte kijk, zie ik dat het al behoorlijk geïsoleerd is, dit heb ik laag op laag gedaan. Maar op een gegeven moment houdt dat waarschijnlijk ook niet meer omdat het verouderde materialen zijn; de technologie gaat steeds verder.

Eetbare stad

De tuin was een grote woestenij, dus alles ging eruit. We proberen wel alles zoveel mogelijk natuurlijk te houden. We gebruiken absoluut geen bestrijdingsmiddelen en alles is een beetje op elkaar afgestemd.”

Norma: “Ben doet het grove werk in de tuin en ik houd alles bij. In het begin hebben we in één keer stenen er in gelegd en het tuinhuisje geplaatst, daarna is alles in fasen gedaan. Ik ben eigenlijk wel trots op de stoelen en banken in de tuin die ik van pallets heb gemaakt. Dat is ook hergebruik; anders worden die pallets weggegooid of verbrand. Ik zeg vaak: onze tuin is de mooiste van de hele buurt.

We willen hier graag blijven wonen. Je krijgt er nu nooit meer voor terug wat je ervoor betaald hebt; het huis staat onder water. Daarnaast is het plekje hier hartstikke fijn om te wonen. Je hebt alle ruimte, het is rustig, mooi groen en we wonen er ook alweer zo lang. Lelystad is als eetbare stad heel groot opgezet.

Overall staan appelbomen, perenbomen, walnoten en bramen. Het is een beetje in de slop geraakt, maar wij zetten ons er voor in.”

NAAM ELLEN PENRHYN LOWE

LEEFTIJD 64 JAAR

WOONSITUATIE KINDEREN UIT HUIS, MAN OVERLEDEN

WOONDUUR SINDS 1984 IN ZUIDERZEEWIJK

“Klussen moet een sociaal gebeuren zijn”

- Ellen Penrhyn Lowe

“Deze woning was bestemd voor ambtenaren van de Rijksdienst: een huis voor een echtpaar met twee kinderen. Het zijn twee verdiepingen op elkaar, net iets breder dan de andere woningen in de buurt. Sinds 1984 woon ik hier. We leefden hier indertijd met vijf personen en hadden kantoor aan huis. Het was druk met de administratie, een box voor de baby en een piano, allemaal in zo’n beperkte ruimte. Mijn man Maarten was toen al voor zichzelf begonnen en heeft uiteindelijk een ruimte gehuurd voor zijn architectenbureau.

Alles uitgetekend

Oorspronkelijk was de keuken afgesloten met een deur. Maarten heeft de hele muur eruit gesloopt, zodat het nu een open karakter heeft. Ook heeft hij een open haard neergezet en een gat in de zijmuur gemaakt, waar tijdelijk glas in is gekomen, omdat hij altijd al wilde aanbouwen. Begin jaren ‘90 is die aanbouw er aan de zijkant gekomen, als verlengstuk van de garage. Wij hebben er een aparte kamer en een badkamer van gemaakt. Dat was een aanpassing voor onze jongste zoon. Hij is geestelijk gehandicapt en jarenlang leek het erop dat hij niet zou kunnen lopen. Gelukkig is dat wel beter geworden, maar door zijn geestelijke handicap kon hij uiteindelijk niet meer thuis wonen.

Eerst moesten er verschillende dingen aangevraagd worden: een badkamer met een brede deur en een wastafel die omlaag en omhoog kon. Op het schilderwerk na, heeft een aannemer de complete verbouwing uitgevoerd. Maarten had alles uitgetekend, precies zoals we het wilden hebben.

Overstroming

Maarten was van het uitdenken en tekenen. Hij bedacht wat en dat liet hij uitvoeren. Zo heeft hij ook de glazen overkapping bedacht en laten

plaatsen. Het ijzeren geraamte is een prachtige constructie met druivenranken eronder. In de zomer is het lekker groen en koel door de schaduw van de druiven en in de winter is het licht, omdat de plant dan kaal is. De constructie zit met grote bouten in de gevel vast. Dat heeft Maarten zelf bedacht en op maat laten maken. De mannen die het gemaakt hebben, zijn het ook komen brengen en ophangen.

Mensen zeggen vaak: parket op de vloer moet je niet doen. Maar ik wilde het juist zo door laten lopen, omdat dat ruimtelijk beter is. De vloer hebben we er zelf ingelegd. Het is 22 millimeter dik beukenhout, dus heel massief. We hebben een keer een overstroming gehad. De vloer stond ongeveer een meter bol, dat was verschrikkelijk. Gelukkig is dat allemaal weer goed gekomen.

Stofboel

Maarten was een creatieve, eigenzinnige man, hij had opdrachtgevers in allerlei wijken. Als zelfstandige heeft hij geen hele grote dingen gemaakt, maar voor de Rijksdienst wel. Hij bouwde zijn eigen huis, daar heb ik nog een jaar met hem in gewoond. Hij had letterlijk alles zelf gemaakt en was dus niet alleen van het tekenen, maar ook van het bouwen. Hij vond dat ook heel leuk.

Toen Maarten ziek werd, moest de openhaard eruit en hebben we deze vervangen door een inbouwhaard, met zo’n deur ervoor. Hij was iemand met charisma en had veel vrienden, die hem hielpen, ook met deze klus. Het klussen met hem was altijd een sociaal gebeuren, vaak met een glaasje bier en een maaltijd. Zo krijgen mensen het gevoel dat ze werkelijk deel uit konden maken van het project, dat er geen misbruik van hen wordt gemaakt.

Tijdens de laatste weken van zijn ziekbed lag hij in de woonkamer en hij moest en zou erbij zijn toen de oude haard werd gesloopt en de nieuwe geplaatst. Dat was een ongelooflijke stofboel. Diezelfde vrienden hebben hier een soort cel gebouwd met plastic en houten latten, zodat hij geen last van de stof had. Uiteindelijk heeft hij nog meegemaakt dat die haard brandde.

Uniek

Door de aanpassingen destijds voor mijn zoon, kan ik beneden leven als dat nodig is en ben ik minder afhankelijk van anderen. Dat deze gewone rijtjeswoning, toch een heel unieke en eigen woning is geworden, maakt mij wel trots. Ik kan hier mijn leven lang blijven wonen en de hand van mijn overleden man is nog overal zichtbaar.”

NAAM ERWIN KOK

LEEFTIJD 46 JAAR

WOONSITUATIE SAMENWONEND, DRIE KINDEREN

WOONDUUR SINDS 16 JAAR AAN DE MARDERHOEK

“Vrienden
weten veel” – Erwin Kok

“Het eerste dat ik zestien jaar geleden in deze woning heb gedaan, is de houten vloer in de woonkamer leggen. Het hout hadden we betrokken van iemand die oude pakhuizen afbreekt. In ons geval komen de planken van het plafond van een oud klooster. De vloer is gebeitst om het donkerder te krijgen. Eerst met antiekbeits, maar we hadden niet genoeg en de bouwmarkt ook niet. Het kon volgens hen ook met een ander soort beits, dat beet elkaar niet. Toen ik de volgende ochtend beneden kwam, was mijn hele vloer melkwit omdat het was gaan reageren. We hebben alles weer geschuurd en vervolgens gelakt. Daardoor leek de vloer heel oud en verweerd wat een mooi effect gaf. Inmiddels is de vloer wit geschilderd en begint ‘ie al weer slijtageplekken te vertonen.

Trial and error

Er was al een heleboel in de woning gedaan, toen wij er in kwamen. De keuken was opengebroken, maar niet goed, waardoor er vocht in getrokken was en alles schimmelde. Daarnaast stond het toilet bij de voormalige ingang – de huidige woonkamer – wat voor ons niet wenselijk was. Daarom zijn we aan de voorkant van de woonkamer en de keuken flink gaan verbouwen. We hebben samen met vrienden in een half jaar de hele voorgevel, het toilet, de tussenruimte en de meterkast eruit gesloopt en weer opgebouwd. Een vriend werkt bij een bouwfirma, dus die regelde de materialen, de puincontainer en maakte de belangrijkste bouwkundige tekeningen. Dat scheelde een hoop geld, waardoor we redelijk binnen onze budget konden blijven.

Omdat de meterkast en het toilet zijn verplaatst, moesten ook alle leidingen verlegd worden. Ik ben accountmanager geweest op het gebied van sanitair en CV, dus alles wat daarmee te maken heeft snap ik wel. Alle omleggingen heb ik zelf gedaan. De elektriciteit is voor een groot deel uitbesteed.

Vrienden weten veel en verder is het ook een beetje trial and error. Al doende leert men en als het fout gaat, moet je het de volgende keer anders doen. Omdat we in de keuken geen kasten aan de muur wilden hebben, besloten we om de muur te verlengen. Zo was er meer ruimte voor de koelkast en een vriezer. De vloer is gedeeltelijk dichtgestort. Toen alles opgebouwd was – vlak voordat de keuken kwam – hebben we de stukadoor laten komen en alles strak en wit laten trekken.

Inloopkast

Onder de trap in de woonkamer is een uitrol-kastsysteem gekomen. De trap zorgt voor het open karakter wat we graag behouden. Bovenaan de trap zit nu een deur, zodat het warmteverlies beneden beperkt blijft. Het schilderen van de trap hebben mijn ouders en schoonouders als verjaardagscadeau gegeven. De trap boven moeten we nog laten doen.

Boven is eerst het sanitair aangepakt. Er is een hangtoilet, een ligbad en een wastafel met een dubbele wasbak geplaatst. Van de grote slaapkamer hebben we een stuk afgehaald en daar een inloopkast van gemaakt voor het hele gezin. Het nadeel was eigenlijk dat ik de gevel op de eerste verdieping ook had moeten vervangen, dan kon je muren doortrekken naar de raamstijlen. Hier was geen geld voor en bovendien hangen er lamellen, dus het valt niet op. Er zijn hierboven nog twee slaapkamers, daartussen heb ik het afgetimmerd, dus dat is nu één slaapkamer.

Dit hele proces ga ik niet nog eens doen, omdat ik klussen verschrikkelijk vind. Lekker rossen met vrienden vind ik wel gezellig. Maar het bouwen niet, omdat je het allemaal op moet lossen als het misgaat. Van het resultaat kan ik wel genieten en dan ben ik ook lichtelijk trots dat ik het gedaan heb. De verbouwing laten doen had zo’n 20.000 euro gekost en ik kan mijn euro’s maar een keer

uitgeven. Daarom hebben we voor deze aanpak gekozen en niet voor het gemak van uitbesteden. Als ik nu een nieuw huis zou moeten kopen, dan zou ik eventuele kosten voor aannemer, schilder en dergelijke meenemen in de hypotheek.

Zeervrededen

Mijn vrouw is in Lelystad geboren en ik ben er op mijn 11^e komen wonen. We willen hier gewoon blijven. Ik mag graag stukken hardlopen en ik zit

hier zo in de natuur, zonder dat iedereen kan zien hoe stom ik eruit zie als ik zweet. Sinds een aantal jaar hebben we een hond dus dat is ideaal. Waar we niet zo blij mee zijn is dat ze voor ons huis een flatgebouw van zes verdiepingen hebben gebouwd. Ik kon ver kijken, veel natuur en lucht; dat is nu weg. Dat is de reden dat we toch wel eens naar andere woningen kijken. Maar wat betreft het huis en de inrichting zijn we zeer tevreden.”

NAAM GERT

LEEFTIJD 35 JAAR

WOONSITUATIE SAMENWONEND,

TWEE JONGE KINDEREN

WOONDUUR SINDS TWEE JAAR IN ZUIDERZEEWIJK

“Alles in
fases, binnen
het budget” – Gert

“Ik kom oorspronkelijk uit regio Den Haag. Toen ons tweede kind geboren werd, was de woning te klein. Bovendien was de wijk in Leidschendam een achterstandswijk, dit merk je onder andere aan het taalgebruik op school. Daarom zijn we in 2012 naar Lelystad verhuisd. De afstand naar mijn werk – ik ben leidinggevende bij een beveiligingsbedrijf – in Amsterdam is ongeveer hetzelfde als vanuit Leidschendam. Daarom hebben we deze keuze voor het gezin gemaakt. Er was weliswaar veel achterstallig onderhoud aan de woning, maar dat wisten we van tevoren. Je krijgt er een ruime woning en een groene omgeving voor terug. Voorlopig willen we hier blijven, maar je weet niet hoe het loopt. Het is een leuke buurt, met leuke mensen.

Wildernis

Bepaalde dingen aan de woning moesten echt vervangen worden. We hebben een nieuwe cv-ketel ter waarde van 1500 euro laten plaatsen. Vorig jaar trilde het enkelglas er bijna uit tijdens onweersbuien. Dat vonden we niet meer kunnen en dus hebben we voor 3.250 euro dubbelglas laten plaatsen in de bovenste twee etages. Voor deze klus hebben we diverse offertes opgevraagd. Uiteindelijk hebben we het door dezelfde partij als de buurvrouw laten doen. Dat is een bedrijf uit de omgeving, wat praktischer is met betrekking tot de garantie. De glaslatten zijn ook vervangen, dat is nu alleen maar een kwestie van goed bijhouden. Voor de cv-ketel hebben we via internet onze postcode opgegeven waar bedrijven dan op reageren. We hebben voor een groot bedrijf gekozen omdat dit een stukje zekerheid geeft.

De tuin was niet erg kindvriendelijk, met allemaal planten door elkaar leek het een wildernis. De schutting hebben we in overleg met de burens opnieuw gebeitst. De buurman en ik hebben allebei een kant gedaan.

Opschuren

Recentelijk heb ik het schilderwerk aan de buitenkant gedaan. Dat was wel een financiële afweging. De jongste zit nog in de pampers, wat aardig prijzig is. We hadden al behoorlijk veel geïnvesteerd in dubbel glas en een nieuwe cv-ketel, dus op een gegeven moment is het geld op. Daarnaast loopt mijn contract af en het is afwachten of ik kan blijven. Mijn vrouw werkt bewust niet en blijft thuis voor de kinderen. Deze verdeling kan ook omdraaien in de toekomst.

De glaszetters, mijn vader en de man van de Kluswinkel adviseerden om de buitenkant te schilderen. Het is ook een stukje aangezicht en als je het niet doet, worden de kosten alleen maar hoger, want het hout rot weg. Zij adviseerden hoe ik dit aan moest pakken. Door een flyer in de brievenbus kwam ik bij de Kluswinkel terecht, waar ik een steiger kon lenen. De kluswinkel was in dit geval een uitkomst: het scheelde aanzienlijk in de kosten, hoewel ik toch een schaamtegevoel had, omdat ik er niet voor kon betalen. De verf hadden we vorig jaar in de uitverkoop al gekocht: vijf euro voor een bus, in plaats van een paar tientjes. Ik heb het heel dun aangebracht, dus volgend jaar ga ik het nog een keer nalopen en licht opschuren.

Bron

We zijn nog lang niet klaar, we doen alles in fases. Het volgende dat we willen doen, zijn die rabatdelen. We wilden eigenlijk kunststof kozijnen, maar dat kost zo'n 30.000 euro. Dit is een te grote investering voor een woning die 120 à 125.000 euro heeft gekost. In de winter ga ik een aantal kamers in huis schilderen. Er moeten ook nog een aantal radiatoren vervangen worden. Mijn buurman is loodgieter, hij gaat me helpen met het demonteren van de radiatoren. Hij geeft tips en zegt wat ik aan materiaal nodig heb en dan moet ik het zelf doen.

We helpen elkaar hier in de buurt sowieso als het kan. Met groot kluswerk, maar ook met kleine dingen, zoals even op een kind passen. Wij hebben groenten uit eigen tuin en delen die met de burens. Een buurman heeft een volkstuintje, daar komt ook wel eens wat uit. Een ander voorbeeld is dat ik de burens gewezen heb op het bestaan van de Kluswinkel. Burens zijn een bron van kennis en hulp.”

NAAM HAN STAAL

LEEFTIJD 55 JAAR

WOONSITUATIE SAMENWONEND, KINDEREN UIT HUIS

WOONDUUR SINDS 2002 AAN DE GANZENDIEP

“Rekening
houden met
de vervolg-
stappen”

- Han Staal

“In 2003 ben ik werkloos geworden. We hadden toen net dit huis gekocht. Ik was afdelingschef van een dakelementen-fabriek in Amsterdam. Ik ben bijna een jaar werkzoekend geweest. Ik wilde het onderwijs in, maar van het UWV mocht ik niet studeren, omdat je zeven dagen per week beschikbaar moest zijn. Mijn lesbevoegdheid heb ik toen stiekem gehaald en ik ben begonnen als instructeur bouwtechniek bij Defensie in Vught. Later werd ik docent bouwkunde.

Met een uitbouw creëerden we een hele lange woonkamer. In 2003 ben ik begonnen met het aanvragen van vergunningen, wat twee jaar heeft geduurd voordat het rond was. Eerst een gesprek met de Welstandscommissie. Ik wilde Keralit op de gevel, maar de Welstandscommissie vond dat ik red cedar moest plaatsen. Daarnaast moest ik een overstek hebben van 50 centimeter. Mag ik drie meter uitbouwen, en dan moet ik 50 centimeter overstek hebben, dan houd ik maar 2,5 meter over!

De kozijnen waren te groot en uitgedacht in hout. Door op de tekening een lijntje twee millimeter opzij te zetten, kon het ineens wel. Daarvoor hebben we drie aanvragen in zesvoud moeten indienen. Uiteindelijk wilde de gemeente alleen een handtekening zetten, als er een constructeur naar keek. Al met al zijn we in februari 2005 met de bouw begonnen en in augustus was de uitbouw af.

Fluitend op de stoep

Met hulp van mijn zoon en broer ben ik gaan klussen. Eerst de palen in de grond, de fundering storten en een broodjesvloer erop. Onder de uitbouw zit een kruipruimte, dus als ik er nog een keer bij moet, dan kan dat. Ik was toen nog werkzaam bij de dakelementen-fabriek die er mee zou stoppen. Mijn dak voor de uitbouw was al in 2003 klaar en heeft tot 2005 opgeslagen gelegen.

Ik ben van huis uit gewend om alles zelf te doen. Mijn broer is stukadoor en stond op zaterdagen om half zes fluitend op de stoep. Mijn vrouw maakte koffie en het eten, maar hield ook de rotzooi bij. Superbelangrijk: je kunt overal troep hebben liggen, maar dan kun je niet werken. Ik kwam om 19.00 uur thuis, ging klussen tot 21.00 uur en de volgende morgen weer vroeg op, dus ik was hartstikke druk.

Korting

In de uitbouw hebben we alleen de kozijnen en de vloerverwarming laten doen. Omdat ik de vloerverwarming niet als hoofdverwarming wilde hebben, heb ik twee radiatoren geplaatst in de woonkamer. De aluminium kozijnen zijn robuust. Hiervoor is gekozen, omdat we op leeftijd komen en dan straks geen schilderwerk meer hebben.

De materialen komen allemaal bij RaabKarcher vandaan, een professionele bouworganisatie, waar je ook als particulier kunt kopen. Vanwege de terugval in grote projecten zijn ze wat meer gericht op particulieren. Elders ben je veel duurder uit en is het materiaal vaak kwalitatief minder. Voor een schroefje en een boutje ga je niet naar een groothandel, maar voor grotere materialen wel. Op Marktplaats kijken is ook goed. Je zoekt op internet, je kunt prijzen vergelijken, locaties zoeken, dus dat zou iedereen moeten kunnen, toch?”

Zoon Peter: “Wij komen uit de bouwwereld, ik weet waar ik mijn spullen met korting kan krijgen. Ik loop naar binnen en zeg: ‘Ik werkte vroeger daar en daar, toen kregen we 40% korting, kan dat nu ook?’”

Traplif

Han: “Door de kennis die je hebt, kun je vooruitkijken en rekening houden met de vervolgstappen. In de woonkamer staat een kast waar de tv in

staat, met alle bedradingen. Maar als je die kast wilt verplaatsen naar de andere kant, moet je alles weer omleggen. Daarom zit in de nieuwe vloer een buisje waar alle draden doorheen getrokken kunnen worden.

De tuin hebben we betegeld. Daarna hebben we het schuurtje uit elkaar gehaald, dat staat nu als houthok bij mijn broer. We hadden een groter schuurtje nodig, omdat we materialen zoals winterbanden wilden opslaan. Verder hebben we verhoogde plantenbakken neergezet. We worden wat ouder en nu kunnen we lekker in de tuin

werken, zonder te hoeven bukken, dus ook daar is over nagedacht.

We hebben de trap gerenoveerd, want mijn vrouw heeft een traplift nodig. Wij willen hier graag blijven wonen. Mijn vrouw is nu voor de 7^e keer geopereerd aan haar knieën, nu gaat het voor het eerst echt beter. Een inloopdouche was al een wens, maar heeft nooit prioriteit gehad. Sinds mijn vrouw het ongeluk heeft gehad, is dat veranderd. En ondanks de traplift, denk ik na over een lift aan de buitenkant van de woning.”

NAAM HARRIE EN EMMY LAGERBURG

LEEFTIJD 67 JAAR

WOONSITUATIE SAMENWONEND

WOONDUUR SINDS 1978 AAN DE SCHIPBEEK

“Wij zijn altijd
sjacheraars
geweest”

- Harrie Lagerburg

Harrie: "We wilden graag een huis kopen, maar in Amstelveen was dat best duur. We hebben een sigarenwinkeltje gehad in Amsterdam en ik werkte bij de plantsoenendienst in Amstelveen en Diemen. Een collega van me zei 'kom eens in Lelystad kijken'. We waren eigenlijk direct verliefd op deze woning.

Als je vroeger binnenkwam, had je direct links het toilet. Deze indeling zorgde voor een loze ruimte. Dat is veranderd toen we vijf jaar geleden de aanbouw lieten maken. Er is een muur uitgesloopt om de grote hoek-keuken bij de woonkamer te trekken. Door dit project hebben we nu een klein halletje, inclusief toilet. De aanbouw is eerst officieel aangevraagd, waarna het heien is begonnen. Vroeger hielden we paarden en schapen, en via dat wereldje kenden we een kozijnenman. Zijn overbuurman was aannemer, en die heeft onze aanbouw gedaan. Voor een normale prijs, en naar tevredenheid. Het was zijn laatste project, voordat hij zou stoppen. Het was vooral 'gezellig' en daarom duurde het wel iets langer.

Korting

We hebben plavuizen gelegd, alleen moeten die in het halletje opnieuw worden gedaan. De aannemer had egaliseercement gebruikt. Dat was rond de kerst en toen lag de deur er uit. Na twee dagen was het nog niet hard en werd het niets meer. De keuken hebben we al drie keer verbouwd en nu pas is het naar wens. De keuken wilden we namelijk onder het voorraam plaatsen, maar omdat we een demonstratiekeuken hadden met bepaalde maten, paste die niet bij de verwarming. Pas bij de laatste verbouwing met de aanbouw, hebben we dat voor elkaar gekregen.

In het jaar na de aanbouw kwamen er mensen langs die vroegen of we kunststofkozijnen wilden hebben. Ik zei: kom binnen! In totaal zijn er drie of

vier bedrijven geweest. Nou, die speel je een beetje tegen elkaar uit en zo zijn we er redelijk goedkoop mee weggekomen. De kozijnen komen uit Duitsland, het bedrijf uit Enschede. Ze hebben er trespa opgezet en nu is het alleen schoonhouden. Ik ben in principe tegen kunststof, maar je kunt er bijna niet meer omheen in deze maatschappij en ik hoef nu niet zo vaak naar boven met mijn hoogtevrees.

Beneden in de keuken en de woonkamer hadden we al dubbel glas. Die ramen hadden we overgenomen van burelen. De overige ramen boven zijn in het project van de kunststof kozijnen meegenomen. Het dak en het dakterras hebben we laten vernieuwen. Ik ben in de buurt gaan leuren of er nog meer gegadigden waren, en zo kregen wij weer wat korting.

Monumentenzorg

Voor de open haard hebben we 30 jaar geleden door een bedrijf een gat laten boren. Van woningbouwtoezicht moesten er roestvrijstalen pijpen in komen. Die waren na twee jaar al doorgebrand. Daarom hebben we voor de veiligheid zelf aardewerken pijpen aan elkaar gekit en er isolatie omheen gedaan. We hebben er nooit meer last van gehad.

Het houtwerk van de schouw heb ik zelf gemaakt. Het hout komt uit een molen, die viel onder Monumentenzorg. Het hout werd opgeslagen en vergeten. Ik heb het meegenomen en gedisseld. Zo heb ik die vormen er in gemaakt. Een voetbalclub in Diemen had nog oude doelpalen over, dus die heb ik gebeitst en de klossen komen van begraafplaats Zorgvliet.

Handigheid

Om de kinderen lekker te kunnen laten spelen hebben we tegels in de tuin gelegd en sinds een jaar staat de schutting er. De schuur is een

bouwpakket, die hebben we zelf in elkaar gezet en gebeitst. In de schuur liggen kunstwerken van mijn vrouw opgeslagen die ze op markten verkoopt. Haak- en breiwerken, mozaïeken, poppen en schilderijen. We hadden eerst zo'n huurgarage, maar die gebruikten we niet optimaal. Die schuur kostte bij elkaar 2.500 euro en die garage 60 euro per maand. Dus het was al snel goedkoper om een schuur neer te zetten.

Vroeger werkte ik in de vakanties bij het metselbedrijf van mijn oom, waar ik ook loodgieterswerk deed. Daar komt wel wat handigheid vandaan. Je las instructiefolders of je vroeg het aan anderen. Als je overal komt, kom je ook veel mensen tegen; we zijn altijd sjacheraars geweest. Via Youtube kun je een hoop achterhalen.

Gelukkig en tevreden

Met dit soort projecten maak je het huis wel naar je zin. Alle muren zijn nu mooi wit en er is ruimte gecreëerd. We hebben zes kleinkinderen, dus we hebben een hele grote tafel gekocht. Door de ruimte kunnen de kleinkinderen lekker spelen. De vraag was: gaan we verbouwen of gaan we het verkopen en wat kleinere kopen? Achteraf zijn we heel blij dat we zijn gebleven. Onze dochter heeft namelijk door haar scheiding nog vier jaar hier in huis gewoond met de kinderen. Door de ruimte in huis hebben we dat gered.

We zijn heel gelukkig en tevreden met dit huis en de buurt. Zolang we kunnen bewegen en trap kunnen lopen, blijven we hier. Als dat minder gaat, kunnen we de schuur isoleren en daar misschien slapen. Dus we zoeken eerder een oplossing binnen dit huis, dan ergens anders."

NAAM HENK EN RIA BOSMAN

LEEFTIJD 65 EN 66 JAAR

WOONSITUATIE SAMENWONEND, KINDEREN UIT HUIS

WOONDUUR SINDS 1997 AAN DE LANGEZAND

“We waren
meteen
verkocht” – Henk Bosman

“We zijn hier in 1997 vanuit Amsterdam komen wonen. We hebben in verschillende buurten in Lelystad gekeken. Via een foldertje van de woningbouwvereniging kwamen we in Langezand terecht. We waren meteen verkocht: het is een klein buurtje, vrij rustig, netjes en veel groen.

Deze woningen zijn in de jaren '70 gebouwd. Isoleren stond toen nog in de kinderschoenen. Onder de vloer zat al wel een laag PUR-schuim om de warmte beter vast te houden. In de woonkamer hebben we een grenen vloer op houten richels gelegd. Daartussen ging vier centimeter isolatie, zodat er geen klank-kasten zouden ontstaan.

Pui

We hebben er over nagedacht om de complete puien te laten vervangen toen Centrada er in de wijk mee bezig was. Eigenaar- bewoners konden voor ongeveer 30.000 euro meedoen aan het project. We hebben het niet gedaan. De pui die er in zit, is niet slecht, totale vervanging was dus niet nodig.

De bestaande puien hebben we goed in de verf gezet, en we hebben de borstwering aan de binnenkant geïsoleerd. Er zat al een laag piepschuim in van 1,5 centimeter met veel kieren. Dat moest de gehele isolatie voorstellen en dat werkte dus niet. Op de eerste verdieping heb ik aan de buitenzijde radiatorfolie aangebracht, met daarvoor zes centimeter piepschuim, aan de binnenkant afgedekt met mdf-platen.

Ik ben van oorsprong timmerman, dus ik heb alles zelf gedaan. Mijn zoon is glaszetter en die heeft er boven allemaal HR++glas in gezet. Beneden zat van oudsher al dubbelglas, wat we later nog deels vervangen hebben door het betere HR++glas.

Gipsplaten

Beneden hebben we de hal geïsoleerd met rockwoolplaten, ook afgedekt met mdf-platen. Daarna ben ik gaan rondkijken, documentatie gaan lezen en programma's op tv gaan kijken over isolatie. Hieruit bleek dat je eigenlijk meer moet doen om de warmte vast te houden. Vervolgens heb ik boven in de voorkamer de borstwering aan de binnenkant geïsoleerd. Ik heb op het frame balkjes geschroefd met 12 centimeter rockwool ertussen, en alles afgedekt met gipsplaten en glasvezelbehang. Het plafond in die kamer is met vijf centimeter piepschuim en afwerkplaten geïsoleerd.

Dak

Voor het dak hebben we indertijd ook geïnformeerd bij Centrada over de mogelijkheden om met hun project mee te doen. We hebben verschillende keren tevergeefs om een offerte gevraagd. Toen ze bij de burens al begonnen waren en wij lekkage kregen, kwamen ze na flink klagen met een prijs van 11.500 euro. Teveel naar ons idee. De lekkage in de keukens is pas opgelost toen wedits geëist hadden bij Centrada.

We hebben het dak laten isoleren door een bedrijf uit Enkhuizen, wat hier in de buurt al bezig was. Er is dubbele isolatie opgekomen, dit kostte ongeveer 6.000 euro, met het lage BTW- tarief op arbeid. Er zit nu acht centimeter isolatie op de buitenzijde van het dak en ze hebben alle rookafvoeren vernieuwd. Prima gedaan.

Tuin

Toen we hier kwamen wonen, stonden er fruitboompjes in de tuin; die hebben we weggehaald. Met kinderen heb je een beetje

speelruimte nodig, dus gras. Achterin de tuin zouden we een terras maken. Bij een bedrijf op het industrieterrein Noordersluis hebben we tegels gekocht, in verschillende maten zodat je er wildverband mee kon leggen. De grond hebben we eruit gegraven, worteldoek erin, zand erin en toen bovenin een beetje cement om alles te stabiliseren. In no-time kwam er onkruid naar boven, door het worteldoek en de tegels heen. Toen heb ik een laag beton aangebracht en daar de tegels ingelegd.

Schuur

De schuur in de achtertuin heb ik helemaal zelf gebouwd. In eerste instantie wilde ik zo'n blokhut neerzetten. Later kreeg ik het idee er een te maken met trespaplaten. Uiteindelijk hebben we gekozen voor rabatdelen. Met trespaplaten zou het ongeveer 2.500 euro kosten; nu zit er voor ongeveer 400 euro aan rabatdelen op. Door tijdgebrek ben ik er in fases ongeveer 6 jaar mee bezig geweest. De kozijnen heb ik zelf gemaakt en de ramen zijn door mijn zoon geplaatst.

In de schuur is een vloer van beton gestort. Bij verschillende bedrijven heb ik gekeken naar aanbiedingen. Bij de bouwmarkt heb ik grind, zakken cement en betonstaal gekocht. De betonmolen heeft twee dagen staan draaien.

Schutting

De schuttingen heb ik ook zelf gezet. Eerst hadden we houten palen staan met tralies en daaronder rietplaten. Die rietplaten rotten natuurlijk weg en die houten palen uiteindelijk ook. De burens aan de ene kant hadden er al een hoge schutting tegenaan gezet. Dat wilden wij eigenlijk niet, omdat je dan alle zon in je tuin kwijt bent. Maar ze hadden het materiaal al gekocht, en die schutting heeft er een aantal jaren gestaan.

Uiteindelijk hebben we aan één zijkant een lage schutting neergezet van betonnen palen, met onderin veertig centimeter betonnen platen, een tiental centimeter ingegraven. Daarboven tralies van negentig centimeter hoog. In totaal dus een schutting van zo'n 120 centimeter. Dat ziet er fraai uit, en het is onderhoudsvrij.”

NAAM HENK DE BONT

LEEFTIJD 58 JAAR

WOONSITUATIE GETROUWD, KINDEREN UIT HUIS

WOONDUUR SINDS 2001 AAN HET MALZWIN

“Dat moet mij
toch ook
lukken?”

- Henk de Bont

“We zijn hier in 2001 vanuit Amsterdam komen wonen, waar ik een koopwoning had. We hebben een grote stacaravan gehad in Ermelo, waar ik al mijn vrije dagen spendeerde. Ik zocht iets wat niet zo duur was en dicht bij Ermelo lag. Ik wilde een hoekhuis met een tuin en hier waren we tevreden mee. Ik ben bovendien in Almere gaan werken, dus dat was ook gunstig. In het begin hebben we wel wat opgeknapt in huis, maar we hebben ook dingen uitgesteld. Ik ben avond-, nacht- en weekendhoofd in de verpleging. Vroeger heb ik ook een klusbedrijfjes gehad. Dat deed ik er dan een beetje bij.

Afwerking

De woning was uitgewoond; het kwam net terug uit de verhuur. De huizenprijzen kelderden toen flink. Ik dacht: alleen als ik klusjes zelf doe, dan haal ik het er uit. Sinds dat ik hier kwam wonen, heb ik de keuken veranderd. Het was eerst een aparte ruimte, afgesloten met een deur. Daar zat een standaard keukenblokje in. De deur is weggehaald en er is een boog van gemaakt, zodat het een open ruimte werd. Het ziet er nu leuk uit en ik denk steeds: helemaal zelf gedaan. Dat geldt ook voor de badkamer. Er zaten eerst normale tegeltjes in, die heb ik er uit gehaald en alles opnieuw gedaan.

Vorig jaar wilde ik aan de pui beginnen. Ik heb in de wijk rondgekeken, hoe anderen dat gedaan hebben. Sommigen doen het zelf, sommigen hebben het laten doen en dan denk ik wel eens: wat een slechte afwerking! Met van die rubberen strips om het maar waterdicht te houden. Uiteindelijk vond ik iets verderop een voorbeeld wat me wel beviel. Bij mij zit er naar mijn smaak te veel glas in. Aan de zijanten hangen de gordijnen ervoor, dus glas is daar overbodig. Daarnaast wil ik graag een dubbele deur naar buiten toe.

Verderop hadden ze drie ramen van een vierkante meter. Dat lijkt me wel wat, dus volgend jaar ga ik eerst de achterkant doen, want die kant is het gemakkelijkst. Het is immers één geheel en als het me lukt, doe ik de voorkant ook zelf.

Gewoon proberen

Omdat ik vroeger een klusbedrijfje heb gehad, heb ik nog een pasje van een professionele bouwmarkt. Dat scheelt toch in prijs. En op internet kun je zien waar de aanbiedingen zijn. Zo heb ik de dakplaten voor de overkapping naast het huis via karktplaats uit Ederveen gehaald en omdat ik veel in Ermelo zit, heb ik daar een adres waar ik goedkoop hout kan halen.

Soms ontkom je er niet aan om dingen te laten doen. De dakgoot bijvoorbeeld, want ik heb een beetje hoogtevrees. Via de Gouden Gids heb ik iemand gebeld. Dit jaar wil ik in de woonkamer het plafond doen, want de vorige bewoner heeft er latex opgesmeerd en dat laat nu los. Dat wil ik laten doen, omdat ik het zelf niet kan.

Maar eigenlijk doe ik het liever zelf. Als je het laat doen, vind ik het meestal niet zo netjes. Daarnaast is het goedkoper vanwege de manuren die er in zitten. Wat het klussen betreft: gewoon proberen. Ik liep door de wijk en ik zag ze een pui eruit rammen en ze zetten zo een kant en klare nieuwe pui er in. Nou dat moet mij toch ook lukken? Twee linker handen? Ja mensen kunnen het vaak wel, maar ze beginnen er niet aan. Al doende leert men. Je moet gewoon durven.

Nooit files

De schutting in de achtertuin hebben we samen met de burens geplaatst. We kregen een aanbieding van de gemeente, maar mijn oude schutting moest

ik er zelf uithalen. Omdat ik die nergens goedkoop kon laten verwijderen, hebben we er van af gezien. Later hoorde ik dat de gemeente toch besloten had om de oude schuttingen te verwijderen. Dan denk ik: had dat even gezegd, want dan was ik ook ingestapt, maar helaas dat kon niet meer.

De rest van de tuin hebben we ook zelf gedaan. Toen het werd opgeleverd lag er alleen grond in, dus het vijvertje enzo heb ik er zelf in gemaakt.

Nu willen we het grind weer uit de tuin. We hebben enorm veel last van vallende bladeren. Ik blijf met de bladblazer rondgaan en al het grind wordt daardoor ook meegeblazen.

We willen hier blijven wonen. We hebben een leuk hofje en mijn vrouw zit veel in Ermelo en dat is dichtbij. Het is ook praktisch voor mijn werk, want ik heb nooit files.”

NAAM JAN JAGER

LEEFTIJD 41 JAAR

WOONSITUATIE GETROUWD, DRIE KINDEREN

WOONDUUR SINDS 2000 AAN DE BREEHORN

“Het liefst doe ik het allemaal zelf”

– Jan Jager

“Een collega van me had hier net een nieuw huis gekocht en zo viel onze blik op Lelystad. Zijn vader heeft ons toen verschillende woningen laten zien. Amersfoort was (en is) een stuk duurder. Uiteindelijk heb ik niet echt veel geld hoeven bijleggen nadat ik het appartement in Amersfoort kwijt was geraakt. We kregen er hier een woning met vijf slaapkamers en een dakterras voor terug. Sinds 2000 wonen wij hier aan de Breehorn.

We hebben eerst op de bovenste verdieping geleefd in een grotere kamer, omdat de tussenmuur er door de vorige bewoners tussenuit was gehaald. Daar hebben we alle spullen neergezet. Beneden hebben we alles in de eerste drie weken verbouwd, zodat we daar konden gaan wonen. Direct is er een nieuwe vloer gelegd. De keuken kwam echter pas in november, dus zolang hebben we met een gasstelletje op een camping-achtige manier gekookt. Kinderen hadden we toen nog niet, dus het ging allemaal wel. Toen de keukens er eenmaal in zat, was het wel wat comfortabeler.

Vlakbank

Daarna hebben we een tijdje niet zoveel gedaan, want we wilden graag trouwen. In 2002 ben ik aan de grote kamer boven begonnen, waar ik een half jaar mee bezig ben geweest. Vervolgens hebben we respectievelijk de wc, de overloop en de resterende kamers op die verdieping gedaan. Alle kamers zijn gestript, de muren en de plafonds opnieuw gedaan, de verwarming aangesloten, een nieuwe vloer en stopcontacten zijn ingebouwd. Ook is de trap gedaan. De houten treden zijn eraf geschroefd, gemerkt en door de vlakbank gehaald. Na de treden zes keer te hebben gelakt, hebben we ze anti-slip gemaakt, want we lopen altijd op sokken in huis.

We zijn dus eigenlijk altijd bezig geweest, maar we maken een kamer wel eerst helemaal af, voordat we aan de volgende beginnen. Dan kun je ook echt de deur achter je dichttrekken. De materialen komen van de bouwmarkt. Ik ben technisch aangelegd, en dat is ook mijn beroep. Als ICT-er in applicatiebeheer doe je geen ‘kluswerk’, maar het

is wel technisch. Ik wilde een radio in mijn badkamer. Losse draden over de muur vind ik niet mooi, wat betekende dat er een extra sleuf gemaakt moest worden voor de bedrading en de speakers. Ik heb een technische opleiding met elektra en elektro. Dat helpt wel, maar ik kies ook niet voor de weg van de minste weerstand.

Kozijnen verpest

De kozijnen heb ik niet zelf gedaan, maar door een kozijnenboer laten doen. We waren daar terecht gekomen via een deur-tot-deur actie. We zijn er nog wel heen geweest om meer informatie te krijgen en we dachten dat we er wel mee in zee konden gaan. Nu bestaat er veel gezeik over kozijnenboeren en dat hebben we ook meegemaakt. Ze hebben er vijf à zes maanden over gedaan. Omdat het niet goed gedaan was, hebben ze van de zeven kozijnen er weer drie moeten vervangen.

Er zaten van origine ijzeren kozijnen in. Die moesten ze er uit slijpen, maar omdat ze eerst de onderste kozijnen hadden vervangen, kwam het slijpsel van de bovenste op de onderste kozijnen terecht. Met regen is dat gaan roesten en waren de onderste kozijnen verpest. Bovendien hadden ze er niet genoeg staanders in gezet, zodat het kozijn scheef ging hangen. Het is eigenlijk nog niet compleet, want we missen nog deurbeslag en we zouden in plaats van HR-glas, HR++glas krijgen. Daar kwam ik pas achter toen ik de formulieren moest invullen voor de aanvraag van de subsidie. Die subsidie heb ik hierdoor nooit ontvangen. Met deze ramen scheelt het ongeveer 25% op de energierekening. Dus qua warmte en geluid is het, ondanks de rompslomp, wel een vooruitgang.

Opgehoogd

Ik heb niet de expertise om kozijnen te vervangen, dus vandaar dat we het wilden laten doen. Verder doe ik eigenlijk het liefst alles zelf. Ten eerste kost

het allemaal veel te veel geld als je het laat doen, hoewel we ook toentertijd tweeverdieners waren. Ten tweede je krijgt het meestal niet zoals je het zelf hebben wilt. Ik wil er niet mee zeggen dat als je het laat doen, het nooit naar wens is, maar het kost wel heel veel moeite. Dan moet je opzichtertje spelen, want die bouwmeesters zijn wel technisch, maar meedenken hoeft je niet van ze te vragen.

Als ik een beetje hulp heb, red ik het zelf ook. De vader van een oppaskindje zit in de bouw en die heeft geholpen met de vloer en de verwarming en hij heeft geholpen met de kozijnen van de schuur. De deur heeft hij aangepast en tuinieren ben ik ook niet goed in dus dat heeft een hovenier gedaan. Dat was de man van een collega van mij. Die heeft samen met een vriend van hem de boel opgehoogd en de tegels er in gelegd.

Mijn schoonzus is elektricien, dus die heeft onze nieuwe meterkast gemaakt. Verder hebben mijn broer en mijn schoonvader nog wat meegeholpen.

Maar het liefste doe ik het zelf. Dan kan je klussen wanneer je wilt, spullen kopen wanneer en waar je wilt en je kunt op je gemak te werk gaan. Al met al zijn we er 4,5 jaar mee bezig geweest.

Loterij

Ja, beneden willen we wel weer wat doen. Aan de vloer en de wanden is nu veertien jaar niets meer gedaan. Wand en plafond willen we stuken of spuiten, maar dat ga ik niet zelf doen hoor.

Wij willen hier blijven wonen, ik vertik het om twee keer zoveel geld neer te leggen voor een hoop stenen, of ik moet de loterij winnen. En we hebben de jongens, die zitten hier op school, dus verhuizen doen we nu niet.”

NAAM JOHN KNOTT

LEEFTIJD 61 JAAR

WOONSITUATIE ALLEENSTAAND

WOONDUUR SINDS 16 JAAR AAN DE TEXELSTROOM

“Ik doe alles op
mijn gevoel” - John Knott

“Ik ben als boerenjongen opgegroeid in Suriname. Toen ik mijn Nederlandse ex-vrouw in Paramaribo leerde kennen, besloten we om naar Nederland te gaan. Ik ben begonnen als constructiemedewerker. Daarna heb ik 36 jaar als productiemedewerker gewerkt bij Bodycoat in Diemen, een Engels bedrijf dat 280 staalbedrijven over de hele wereld heeft. We doen veel werk voor chip- bedrijf ASML. Ik ben in 1998 in Lelystad Amsterdam komen wonen, omdat mijn woning te klein was en Amsterdam enorm duur is. De woning heb ik van Centrada gekocht. Ik had er goed over nagedacht en ik wilde wat rust hebben.

Onderhoudsvrij

In 2009 kwamen gemeente Lelystad en Centrada met het voorstel om de buurt op te knappen. Mijn achterdeur ging al rotten, dus ik heb meteen getekend, het kostte 38.000 euro. Buurtbewoners wilden ook meedoen, maar het renovatieproject was te goedkoop aangeboden. Omdat ik al had getekend, konden ze dat bedrag niet veranderen. Ik ben de enige in dit blok die het gedaan heeft.

Ik kreeg nieuwe kunststof kozijnen en dubbele beglazing, want het moest ook energiebesparend zijn. De bovenverdieping is geïsoleerd. Het dak is vernieuwd en er zit centrale verwarming in. Het hele huis is in feite gerestaureerd. Het is via een subsidiefonds gegaan, die mij een lening verstrekke tegen een lage rente. Nu betaal ik 15 jaar lang, 145 euro per maand. Als je het allemaal zelf gaat doen, is het de vraag of je een goede aannemer in de arm neemt. Als de gemeente erbij is, heb ik het gevoel dat het goed is. Die huizen zijn 50 jaar oud, dus vroeg of laat moet het toch gebeuren. Ik hoef nu misschien 30 jaar niks meer aan het huis te doen. Het is vrijwel onderhoudsvrij door dat kunststof.

Hoogtevrees

Op een gegeven moment moest ik het plafond van het balkon aan de achterkant schilderen. Dat is best hoog en ik heb een beetje hoogtevrees. Jaren heb ik het zo gelaten, zoals het bij de burens is. Tot ik mevrouw Mila Romijn tegenkwam. Zij woont in de Amsteldiep en ze heeft ervoor gezorgd dat er afvalcontainers kwamen, zodat wij ons afval kwijt konden. Met dat soort projecten is mevrouw Mila al jaren bezig.

Ik zag een schilder op een steiger in het Amsteldiep en vertelde Mila dat ik een schilder nodig had. Mila was bezig met een schilderproject en zei: als je ons helpt dan kunnen wij jou ook helpen. Ik had twee weken vakantie en heb daarvan een week bij anderen geschilderd. Toen kreeg ik ook minder last van hoogtevrees. Het samenwerken is iets heel moois, want je krijgt ook contact met de burens. Ik heb hartstikke lieve burens. Ik word ook vaak uitgenodigd om even thee te komen drinken.

Klantvriendelijk

Toen de woningen in het Amsteldiep klaar waren, zijn ze bij mij geweest en hebben ze me ook geholpen. Voor het project gold: wat je zelf kan, doe je ook zelf en anders krijg je hulp van de hoofdschilder. Hij heeft geholpen met de steiger. Omdat het een koophuis is, vind ik dat je het goed moet doen, want het heeft toch te maken met de waarde van je huis. De badkamer is net na de gevels gedaan door een tegel- en toiletbedrijf in Almere-Buiten. Het is een familiebedrijf, zij waren heel klantvriendelijk en namen alle tijd voor mij. Tegenwoordig heb je vaak het gevoel dat het alleen maar om het geld gaat; dat was daar niet. Mijn collega's waarmee ik carpool adviseerden mij dit bedrijf. Ik ben ook

hier in Lelystad naar een bedrijf geweest, maar daar vond ik de ontvangst niet goed. Ik ben een gevoelsmens en doe alles op mijn gevoel.

Ik ben trots op het schilderwerk en dat ik het lef heb gehad om het huis te kopen. Ik heb het toch alleen gedaan. De badkamer ben ik ook trots op, want het ontwerp was van mij. Ik ga niet terug naar Amsterdam. Ik vind het hier rustiger en prettiger. Ik moet alleen een paar deuren doen en verder is mijn huis af. Ik haal mijn verf bij de bouwmarkt, want ik wil wel goede verf hebben.

Suriname

Volgend jaar december stap ik eruit met mijn 63^e en dan zie ik het wel. Ik heb kinderen en kleinkinderen hier. Enerzijds wil ik terug naar mijn roots, maar ik wil me ook niet uitschrijven. Ik ben hier op mijn 22ste gekomen en heb hier bijna mijn hele leven gewerkt en gewoond. Die Nederlandse nationaliteit ga ik niet opgeven, want dan ben ik al mijn Nederlandse rechten kwijt. Misschien ga ik wel terug

NAAM JOOP EGSTORF

LEEFTIJD 41 JAAR

WOONSITUATIE GETROUWD, DRIE KINDEREN

WOONDUUR SINDS 2000 AAN DE BREEHORN

“Als het verschil klein is, gun ik een zelfstandige de klus”
- Joop Egstorf

Joop: “We zijn hier in september 1979 komen wonen; we waren toen net getrouwd. Je hoeft alleen maar naar buiten te kijken om te zien waarom we hier zijn gekomen: we kijken helemaal vrij. Toen de kinderen klein waren, hoefde je

nauwelijks op te passen, want er rijden bijna geen auto's hier. Eigenlijk een ideale plek om te wonen, zeker voor kinderen. We wonen hier nog steeds met veel plezier en zo'n plek voor een betaalbare prijs vind je nergens anders in Lelystad.

Vergunning

In de loop der jaren hebben we gekeken wat we aan het huis konden verbeteren om het zo prettig mogelijk te maken. De muur naar de keuken was al doorgebroken door de vorige eigenaren. Daar stond een bar die we weggehaald hebben, zodat er meer ruimte in de woning was. In zijn originele staat hebben deze huizen twee deuren, een bij de keuken en een bij de voordeur. We vonden het erg storend dat je meteen binnen kwam in de keuken. We hebben toen een aanbouw gemaakt tussen de schuur en de keuken om ruimte te creëren voor een halletje. Op deze manier kunnen we de mensen wat simpeler en netter ontvangen.

De burens hadden dezelfde aanbouw gemaakt, zij hadden veel problemen bij het aanvragen van de vergunning. Daar hebben we van geleerd en wij kregen meteen akkoord. Ik ben niet handig, maar wel slim met dat soort dingen. De tussenbouw hebben we gemaakt met behulp van mijn zwager die timmerman is. Het dak is door een vriend gedaan en een andere vriend heeft de vloerverwarming aangelegd. De hele verbouwing is dus gedaan met behulp van vrienden en kennissen.

Gunfactor

We zijn nu allebei 60, we hebben de laatste jaren allerlei dingen vervangen of vernieuwd, zodat we er de komende tien jaar geen onderhoud aan hoeven te hebben. We hebben kunststof kozijnen laten plaatsen. Op een gegeven moment ben je wel een beetje klaar met dat schilderwerk. Via collega's of bekenden die het ook hadden gedaan, hoorden we bij wie we offertes aan moesten vragen. We hebben gekeken of we het konden betalen en toen hebben we het uit laten voeren. Er zit nu dubbelglas in, en dat levert winst op. Vorig jaar hebben we de gevelbetimmering vervangen. Het originele hout is 50 jaar oud, dat

gaat op een gegeven moment rotten. Met behulp van vrienden hebben we het eraf gehaald. Een keer per jaar halen we er nu een doekje overheen of zetten we het in de was.

De badkamer, het toilet, de vloer en de keuken zijn gemoderniseerd. De keuken stond er alweer 15 jaar en die wilden we vervangen. We zijn verschillende keukenboeren langsgeslagen, hebben onderhandeld en uiteindelijk een nieuwe keuken besteld. De vloerverwarming lag er al 20 jaar en die hebben we gelijk laten vervangen toen we de vloer eruit gehaald hebben. We wilden niet het risico lopen dat de vloer er volgend jaar weer uit zou moeten. Een bevriende zzp'er die al jaren onze cv doet heeft de nieuwe vloer, inclusief de leidingen gelegd. Dat is een kwestie van prijs/kwaliteit, maar de gunfactor speelt ook een rol. Hij doet het goed en staat altijd meteen op de stoep als er wat is, dus als het verschil klein is, gun ik hem de klus.

Onder water

De wc hebben we al rond 2006 gedaan. De badkamer is vlak daarna opgeknapt, daar is een inloopdouche ingekomen. Dit houden we goed bij, dan blijft het netjes. We willen de woning op de eerste verdieping nog opknappen. Onze zoon verhuist volgend jaar naar een groter huis en dan komt hij de rest van zijn spullen halen die nog hier liggen. Dan knappen we die kamer op en maken we van de kleinste kamer een soort inloopkast. Dat doen we grotendeels zelf, en met behulp van vrienden en kennissen. Mijn vrouw kan prima behangen, mijn zwager kan een kast maken en als we het willen laten steken, is er ergens wel een relatie die dat kan.

We willen hier graag blijven. We werken in de buurt. Daarnaast hebben we het grootste deel van de hypotheek afbetaald. Dan kan je doen wat je wilt; hoeveel mensen zitten niet sterk onder water met hun hypotheek?”

NAAM LAMBERT EN REIJNA VAN AS

LEEFTIJD 53 EN 54 JAAR

WOONSITUATIE SAMENWONEND, KINDEREN UIT HUIS

WOONDUUR SINDS 1987 AAN DE EEM

“Je leert door
te doen”

- Lambert van As

Lambert: "Het enige dat er al was toen we hier 28 jaar geleden kwamen wonen, is de wand met de openhaard en de bijkeuken. Verder is alles in fases aangepakt. Twintig jaar geleden hebben we alles onderhoudsvrij laten maken en laten isoleren. Achteraf had ik dat zelf ook wel gekund, maar je stelt je er van alles bij voor, dus hebben we gekozen om het te laten doen. Verder hebben we tot vijf, zes jaar terug vooral kleinschalig onderhoud gepleegd.

Leidingen

Mijn achtergrond is grafisch LTS/MTS. Ik ben eerst hoofd van een blindenwerkplaats geweest in Ermelo. Daarna ben ik fietstechniek gaan geven op de vakopleiding en sinds 14 jaar ben ik techniekleraar op een middelbare school. De handigheid zit er wel in, maar techniekdocent is een beetje met hout en een beetje met metaal knutselen. Je leert er niet van verbouwen hoor, dat moet je gewoon zelf willen. Voor mijn vrouw geldt dat ook: als je interesse hebt en je zoekt het op, dan kom je een heel eind. Je leert door te doen. Ik vind het zonde om zoveel geld uit te geven aan iemand die van zijn baas de opdracht heeft gekregen, terwijl ik, als ik twee tellen nadenk, het zelf kan.

Het creëren van een open keuken was het grootste project, omdat bleek dat er in de keuken een dragende muur zat. Ik ben bij een collega te rade gegaan om te vragen wat de meest logische manier was. Hij had nog een paar stempels liggen en dat is het enige waar ik iemand voor nodig heb gehad. De boel is gestut, de muur weggehaald en in de bestaande muren zijn twee uitsparingen gemaakt, waar een balk tussen is geschoven. Die stukken muur naar buiten brengen was een pittige klus. Die wilde ik netje afbreken, maar de hele muur ging in een keer mee. We hadden er net een nieuwe laminaatvloer in liggen, dus die muur

mocht niet omvallen. Met hulp van de kinderen is dat gelukt.

De leidingen liepen ook door die oude muur, dus moest de elektra, het water en het gas worden omgelegd. Op het moment dat je die leidingen bloot hebt gelegd en het blijkt dat er geen enkele koppeling op de oude gasleiding past, dan moet je te rade gaan. Dan rijd ik even bij Verkaart of Warmteservice langs met de vraag: jongens, wat moet ik hier nu mee doen en uiteindelijk komt daar wel een oplossing uit.

Van het een komt het ander

Daarbij wilden we een nieuwe keuken. Het plaatsen kostte 1.500 euro. Dat doe ik dan zelf en het is eigenlijk een peulenschil. Ik bespaar ook op materiaal. Een groepenkastje bij de bouwmarkt is duur. Dan ga ik even op internet kijken en bespaar zo 150 euro. Dat hebben we niet bij alles gedaan, de keuken hebben we gewoon uitgezocht bij een keukenboer. Maar als ik hout moet halen, kijk ik wel even rond waar ik het zo goedkoop mogelijk kan halen. Wij kwamen bijvoorbeeld uit bij Van der Leeden in Ermelo, daar hadden we al materiaal vandaan voor ons zomerhuisje.

Boven hadden we geen toilet. Nu kan dat nog wel, maar red je dat over een paar jaar nog? Met het plaatsen van het toilet hebben we gelijk de badkamer verbouwd. Daarvoor heb ik wel gevraagd of de juiste valpijp aanwezig was. Dat kon allemaal, maar achteraf bleek dat een 4 centimeter dikke pijp niet voldoende was. We moesten dus een nieuwe valpijp plaatsten en er moest een nieuwe aansluiting op de riolering gemaakt worden. Zoals je weet: van het één komt het ander. Boven hadden de vorige bewoners een ligbad gemaakt waarbij ze de steunen van het ligbad in het natte beton hadden gestort. Toen ik bezig was met een kangoo, bleek dat ze

de waterleiding diagonaal door de badkamer hadden gelegd. Die ging stuk, dus dat was hollen, op zoek naar de hoofdafsluiter. Ik had het water al jaren niet meer afgesloten en deze zat zo vast, dat er een tang nodig was. Ondertussen liep het water zo langzamerhand van de trap af.

Overkapping

Na de badkamer zijn we in de keuken en woonkamer begonnen. Toen dat af was, leek het ons wel leuk om een serre te maken. Met verjaardagen zit je toch een beetje krap in huis, we hebben een grote familie namelijk. Met die overkapping is dat opgelost. Je kan dit gewoon

kant en klaar kopen bij een bouwmarkt. Er zijn veel verschillende modellen en volgens mij is er geen vergunning voor nodig.

Misschien knap ik de openhaard en het toilet nog eens op, maar dat is nu nog niet nodig. We willen hier zeker blijven wonen. Het huis begon krap te worden toen onze kinderen wat ouder werden, maar al snel gingen ze één voor één het huis uit en was het ruimteprobleem opgelost. We hebben een zomerhuisje in Ermelo, waar we veel zijn. Ik heb mijn werk nu in Lelystad, daar kan ik op de fiets naar toe. We hebben rustige burens en we hebben de ruimte. Ik heb het hier echt naar mijn zin."

NAAM LUC EN GREET WOLFFGRAMM

LEEFTIJD 72 JAAR

WOONSITUATIE GETROUWD, KINDEREN UIT HUIS

WOONDUUR SINDS 1996 AAN DE VLIHORS

“Projectmatig
verbouwen
op mijn eigen
manier”

- Luc Wolffgramm

Luc: "Met een achtergrond als meubelmaker en scheepsbouwer, heb ik een eigen bedrijf in de bouwsector gehad. Om dit bedrijf goed te kunnen runnen, heb ik op latere leeftijd een opleiding bouwkunde gedaan. We zijn van Amsterdam naar Lelystad verhuisd, omdat we kleiner wilden gaan wonen. Het mooiste aan onze woning aan de Vliehors is dat het een grote drive-in woning is, met de woonkamer op de eerste verdieping. Hierdoor hebben we een heel mooi uitzicht, zowel aan de voorkant als aan de achterkant. Dit waren wij ook gewend vanuit onze vorige woning in Amsterdam; een ruim uitzicht vinden wij belangrijk.

Stookkosten

Aan het huis heb ik de afgelopen 19 jaar van alles verbouwd. Vanuit de gemeente en Centrada zijn wel initiatieven geweest met zachte leningen en kant-en-klare gevelpakketten. Maar die plannen en mogelijkheden sloten niet aan op mijn ideeën. Dus ben ik het helemaal zelf gaan doen.

De elektra is aangepast en omgelegd, dit is nu veel beter afgewerkt. Er is een luchtzuiveringsinstallatie door het hele huis aangelegd. Er zijn een aantal binnenmuren uit gehaald, onder andere om een open keuken te creëren. Wij vinden dit veel gezelliger en het geeft meer ruimte. Er zijn nieuwe kozijnen geplaatst, wat meer comfort geeft en een betere isolatie. Het dak is geïsoleerd met twaalf centimeter dik isolatiemateriaal, wat enorm scheelt in de stookkosten.

Brandschade

Het grootste nadeel van de woning was de overlast van de vorige burens. Het was eigendom van een verhuurbedrijf en er leefden te veel mensen in de

woning. Dat zorgde voor overlast en uiteindelijk is er drie jaar geleden een grote brand in de woning ontstaan. Ons huis heeft daarbij flinke schade opgelopen. Door het bluswerk stond er een flinke laag water in de woning en was er brandschade aan één kant. Inmiddels is er een nieuwe eigenaar.

De voorgevel heb ik afgelopen tijd opgeknapt, naar aanleiding van de brand. De gevel is opnieuw geïsoleerd en ik heb de golfplaten vervangen door sierstenen die op de gevel geplakt worden. Daarnaast heb ik de voordeur verplaatst naar het midden, waar deze hoort. Bij het balkon aan de achterkant zijn de tralies vervangen door glas, want we hadden het gevoel in een gevangenis te leven. De vergunning voor een luifel van een meter diep over de gehele breedte van de woning is binnen. Die komt er nu snel. De achtergevel ga ik vier meter over de gehele breedte uitbouwen. De garage wordt twee meter ingekort ten behoeve van een douche en toilet. En tenslotte installeer ik nog zonnepanelen of een kleine windmolen.

Traplift

Voor de toekomst hebben we nog een aantal projecten gepland. De rest van de gevel, zowel voor als achter, moet aangepakt worden. Hierbij wordt de zonwering achter omhoog gezet, zodat er dubbele deuren naar het balkon geplaatst kunnen worden. Uiteindelijk wil ik het huis zó aanpassen dat we een traplift hebben naar de eerste verdieping en beneden in de tuinkamer kunnen slapen. Handig voor als we niet meer zo mobiel zijn. We willen hier namelijk zo lang mogelijk blijven wonen, in plaats van naar een bejaarden-tehuis te verhuizen.

NAAM MILA ROMIJN

LEEFTIJD 58 JAAR

WOONSITUATIE GEHUWD, TWEE STUDERENDE KINDEREN

WOONDUUR 27 JAAR IN ZUIDERZEEWIJK,
SINDS 17 JAAR AAN HET AMSTELDIEP

“Dat moet mij
toch ook
lukken?”

- Mila Romijn

“Ik woon al 26 jaar in Zuiderzeewijk en nu 17 jaar in deze woning aan het Amsteldiep. Destijds heb ik deze woning gekocht van Centrada. Er zaten wel wat mankementen aan de woning. Zelf hebben we alleen de badkamer en het toilet verbouwd. Ik was huismoeder en we moesten leven van één inkomen. Niet slecht, maar luxe aan de woning zat er niet in. Het schuttingen-project dat indertijd door de gemeente gesubsidieerd werd, was fantastisch. Ik moest 700 euro betalen, in plaats van 1.400 euro. Nog veel geld, maar mijn kinderen wilden meebetalen.

Hoofdsponsor

De laatste jaren heeft Centrada ontzettend veel geïnvesteerd in de huurwoningen. Maar veel particulieren konden zich dergelijke investeringen niet veroorloven. Ik heb ook geen 3.500 euro om mijn woning te laten schilderen. Toen heb ik een project bedacht: *Met Inzet Lukt Alles* (MILA). Ik ben met bewoners het gesprek aangegaan. Wat als we gezamenlijk verf kopen en elkaar helpen om de woningen op te knappen?

Mensen werden enthousiast en vorig jaar ben ik een ‘engel’ op mijn pad tegengekomen: Tom Lansink. Hij heeft een schildersbedrijf en ik vertelde over mijn ideeën. Hij wilde wat terugdoen voor de wijk, omdat de plek zijn ouders en hem zoveel had gebracht. De juiste persoon, op het juiste moment, op de juiste plaats, denk ik. Hij werd onze hoofdsponsor, en dit werd door de gemeente opgepikt. Zij wilden ondersteunen, waarop ik gesprekken bij mij thuis voerde en met de mensen een wandeling maakte door de wijk. Uiteindelijk wilden er zestien huishouden met mensen van verschillende nationaliteiten meedoen.

Sleutelpersonen

We kregen eerst workshops van een leermeester van Lansink schildersbedrijf. Steigers werden aan de voor- en achtergevel geplaatst. De leermeester

was er continu bij, om toe te zien of het goed ging. Iedereen kreeg voor zijn/haar woning hulp. Twee buurtbewoners werkten aan de voorkant, en twee aan de achterkant. De eerste dag alles schoonmaken, daarna een dag schuren. De derde dag alles in de grondverf en de vierde dag alles afverven. In vier dagen was je woning helemaal klaar. Samen hebben we die woningen opgeknapt en de bewoners hebben uiteindelijk elk 125 euro bijgedragen voor het schilderen. De rest was een combinatie van sponsoring en subsidies, allemaal kleine potjes bij elkaar. Als tien bedrijven 300 euro sponseren, dan kom je er ook. Het enige wat ik kan bieden is een beetje reclame. We hebben een filmpje gemaakt, dat staat op Youtube. Het bedrijf die de film heeft gemaakt, heeft tweedee gesponsord. De bedrijven hebben best wat profijt van de positieve reclame.

In de buurt moesten de boeidelen en kozijnen vervangen worden. Ik heb gevraagd of de timmerman die hierachter woont een offerte kon maken. Hij doet één keer per jaar een goed doel en dat werden wij. Hij wilde alleen zijn materiaal betaald hebben. Normaal kost een boeideel vervangen 1.500 euro, nu kostte het 325 euro.

Dat soort mensen zijn op mijn pad gekomen. Je brengt mensen bij elkaar, de wijk knapt op, mensen zijn vrolijker en daar krijg ik energie van. Dan ga ik weer nadenken over nieuwe projecten. Ik ga me nu inzetten voor nog drie straten: Texelstroom, Blauwe Slenk en Malzwin. Ik heb sleutelpersonen die zich komend jaar gaan inzetten voor hun straat, ik geef alleen coaching.

Moestuin

Project moestuin ben ik een jaar geleden gestart. Er zijn zes grasvelden in de buurt, dus ik dacht waarom niet eentje omtoveren in een moestuin? Ik ben bij bewoners langsgegaan met een brief

en heb gevraagd of ze wilden tekenen voor de moestuin. Het project kwam in het nieuws en mensen schaamden zich omdat Zuiderzeewijk als ‘arm’ werd bestempeld. Daarom ging het langzaam; mensen wilden daar niet mee worden geassocieerd. Ik ben er elke dag gaan staan en heb mensen er bij betrokken. Jongens, jullie kunnen me wel even helpen, toch? De kinderen heb ik gevraagd regels op te stellen. De nieuwsgierigheid groeide en iedereen mocht meedoen. Inmiddels is het een succes. We hebben veel geoogst en delen alles met elkaar. Ik haal groenten en geef dit aan de burens, die maken couscous en die delen dat weer uit in bakjes. Zelfs vrouwen die normaal in huis blijven, komen nu in de moestuin.

Er is een bouwvergunning voor een overkapping van de moestuin aangevraagd. Dat geeft iets meer privacy. De moestuin werkt positief, de kinderen bijvoorbeeld zijn rustiger geworden. Ze komen in de speeltuin, daar moet het rustig zijn, je praat met ze, ze zijn bezig met de grond, dat is fantastisch.

Coupeuse

Nu wil ik tuinmeubels gaan maken met de kinderen. Ik heb wat pallets weten te krijgen en die zijn zolang gestald bij de Kluswinkel. Ik wil

gaan werken met kinderen van 12 – 16 jaar. Die groep neem je mee naar de Kluswinkel en dan ga je tuinmeubels en bloembakken maken om de wijk op te fleuren. Als mensen die bloembakken willen kopen, dan kan dat voor weinig geld. Dat geld gaat dan weer in het potje voor de moestuin. Ik zoek nog naar mensen die met die kinderen een workshop willen doen. De mensen in de wijk wonen al een tijd hier en willen niet weg, dus door samen te werken kunnen we veel bereiken. Met groen, natuur en verschillende culturen is het hier leuk wonen. Ik wil in de toekomst naar een 55+ woning, maar wil wel in Zuiderzeewijk blijven wonen.

Ik voel me rijk, in mijn hart, bevoorrecht dat ik iets kan bijdragen. Ik denk dat ik dat van mijn moeder heb. Zij is overleden toen ik acht was. De gezelligheid van mijn moeders vrouwenclub herinner ik me nog goed. Mijn moeder was een heel sociaal en creatief persoon. Ze heeft het goed gedaan, mijn vader is overleden toen ik anderhalf was en ze moest elf kinderen opvoeden en te eten geven. Mijn moeder was coupeuse. Ze kocht goedkope stof en maakte prachtige kleding voor ons. Ik heb heel veel van haar geleerd en overgenomen.”

NAAM MOHAMED EL MOURABIT

LEEFTIJD 44 JAAR

WOONSITUATIE GETROUWD, VIER KINDEREN

WOONDUUR 24 JAAR IN LELYSTAD,

SINDS 14 JAAR AAN DE SCHIPBEEK

“Als de eventuele schade te overzien is, probeer ik het zelf”
- Mohamed el Mourabit

“Ik woon al 24 jaar in Lelystad en ben in 2001 naar deze woning verhuisd. De uitbouw was een idee van mijn vrouw. Ze vond het prettig om meer ruimte te hebben voor het samenzijn met de familie en het gezin. Door de uitbouw aan de achterkant hebben we nu een grotere aparte woonkamer, die bedoeld is voor bezoeken, vergaderen en gezellig praten. We hebben daar bewust geen tv; het gaat echt om het samenzijn.

Ook hebben we in de kleinere woonkamer bij de keuken meer ruimte om met zijn allen te kunnen eten.

Aan de uitbouw van zes jaar geleden hebben we helaas scheuren in de muren overgehouden. De muren zijn nu uitgewerkt, dus kunnen we de binnenkant afwerken. De constructie is goed, ook volgens de tekening. Uiteraard moesten we eerst

een vergunning aanvragen. Daarna zijn eerst heipalen geplaatst. De bestaande gevel hebben we gebruikt om de aanbouw tegenaan te metselen. Er zijn ook meteen nieuwe kozijnen in gekomen. Het is onzeker of de scheuren hersteld kunnen worden, dus misschien werk ik het af met een gipsplaat of een strip zodat je het niet meer ziet. Ik ga eerst kijken of ik dat zelf kan doen.

Frezen

Na de uitbouw hebben we de hele binnenkant laten stuken door een collega. Er is ook een nieuwe cv-ketel en vloerverwarming geïnstalleerd. Dat heb ik deels zelf aangelegd in de woonkamer, maar dat is niet goed gegaan. Ik kon het destijds financieel niet opbrengen. Ik ben informatie gaan opvragen; op Youtube- filmpjes lijkt het allemaal heel gemakkelijk. Ik heb een machine om te frezen gehuurd en daar is het fout gegaan, want ik kon er niet mee omgaan. Er zitten teveel knikjes in de leidingen, waardoor de warmte er niet soepel doorheen gaat. Er is ook maar een pomp voor drie leidingen, dus misschien is de capaciteit niet voldoende om alles te verwarmen. Eigenlijk moet alles helemaal opnieuw, ook het storten van de vloer. Het kost veel geld en je huis is een puinhoop, dus wie weet laat ik het zo en dan willen we in de toekomst twee radiatoren in de woonkamer aansluiten. Dat laat ik doen, tenminste, ik ga eerst zelf kijken.

Elektriciteit

Bij de vloer dacht ik: ik ga het gewoon zelf uitproberen en het is gelukt. Het heeft wel twee weken geduurd, want boven moest ook gedaan worden. Gelukkig hebben mijn broer en een vriend geholpen. In België zitten veel bedrijven die een ruime keuze aan tegels aanbieden en het is daar 40 - 50% goedkoper. Familieleden weten veel en dat is ook zo op het werk, of in een café. Je krijgt informatie en op basis daarvan kun je beslissingen nemen. Ik heb geen technische

opleiding gevolgd, maar je moet lef hebben en niet bang zijn om fouten te maken. Ik bekijk eerst wat de eventuele schade zou kunnen zijn als ik het zelf doe. Als die niet te overzien is, dan begin ik er niet aan en anders probeer ik het. Zo heb ik ook het verlaagde plafond gemaakt, zodat de spotjes er in konden. De buurman werkt bij BAM en is gespecialiseerd in elektra. Hij heeft de elektriciteit in het plafond aangelegd.

Trots

De tuin moet nog gevlakt en betegeld worden. Ik wilde geen werk hebben aan onkruid. Er lagen al tegels in en daar heb ik samen met een vriend van me beton op gestort, maar dat is niet helemaal vlak gegaan. Ik ben niet van plan om het zelf te doen, ik ga eerst kijken of ik iemand kan vinden die het als een soort vriendendienst kan doen. Ik ga de gemeente nog eens vragen of ze wat aan de grote boom kunnen doen. Ik heb er veel afval van en bovendien houdt het veel licht tegen. Ik vind groen prima hoor, maar het moet wel leuk blijven.

Schade

Mijn huis gebruik ik om te slapen, eten en af en toe wat te rusten. Ik ben trots als de kinderen en mijn vrouw het leuk vinden. Het is voor mij niet heel interessant hoe het er uit ziet. Als ik ergens trots op ben, dan is het mijn badkamer, maar dat heb ik niet zelf gedaan. Als ik dat zelf had moeten doen, dan stond het huis er niet meer. De dingen die ik zelf heb gedaan, zijn dingen waarvan de schade minimaal zou kunnen zijn. Een badkamer is anders, het is vervelend als dat mislukt, want dan kun je niet meer douchen.

Ik zie mijn situatie niet wijzigen op korte termijn. Maar wie weet verlies ik mijn baan, dan moeten we verhuizen, omdat we de hypotheek niet kunnen betalen. Alleen noodgedwongen vetrekken we, anders blijven we hier.”

NAAM PAULA EN HENK VAN DER BERG

LEEFTIJD 53 JAAR

WOONSITUATIE SAMENWONEND

WOONDUUR SINDS 1994 AAN ENKHUIZERZAND

“Als ik daar
zit, ben ik
gelukkig”

– Paula van der Berg

Henk: "Nadat mijn ouders voor een drive-in woning in Zuiderzeewijk hadden gekozen, zijn wij hier 20 jaar geleden ook komen wonen. Er stond veel leeg en deze woning kostte toen 69.000 gulden."

Paula: "We hadden een positief gevoel over de buurt. Ik kwam uit Amsterdam en het was net alsof ik op vakantie was. Er zijn winkelcentra, maar je zit ook zo in het bos."

Veranderlijk

Henk: "Het was echt een bouwval toen we het na twee maanden huren van de woningbouwvereniging kochten. Het meeste hebben we gelijk aangepakt, te beginnen met het stukwerk en een nieuwe vloer met convectorput. Daarbij is de riolering boven vernieuwd en hebben we sindsdien alweer drie keukens versleten.

Eigenlijk is er weinig wat ik niet gedaan heb. Ik heb een eigen bouwbedrijf. Ik zit mijn hele leven al in dit werk en mijn vader was ook altijd aan het verbouwen. Meubels maak ik ook, zoals de kast in de woonkamer, die daarom uniek is. Ik vind een televisie lelijk om te zien, dus ik maak dan een kast met een televisielift, waardoor alle apparatuur uit het zicht is. Het is leuk en modern."

Paula: "We kijken eerst naar het financiële plaatje. We zijn wel heel veranderlijk hoor. Ik ben wel een keertje klaar, maar hij heeft dan weer iets ontworpen voor zijn werk en dan denkt hij: dat kan ik thuis ook wel even doen."

Henk: "Ik kom natuurlijk veel bij mensen, die willen dingen naar hun wens hebben, nou daar pik ik wel eens iets op."

Tuincentrum

Henk: "In de oude indeling hadden we een kleine badkamer, daarom hebben we twee kamers bij

elkaar getrokken en er een badkamer van gemaakt met inloofdouche. Daar moest de gevel ook op aangepast worden. De oude badkamer is nu een kast. De kastjes in de badkamer heeft Henk allemaal zelf gemaakt. In de slaapkamer is het hout van het bed ook in de kasten verwerkt. Omdat we met z'n tweeën zijn, hebben we de mogelijkheid om de hele verdieping om te bouwen. Nu hebben we tijdelijk een logé, dus het kantoortje is even omgebouwd tot slaapkamer.

In 2008 hebben we de serre aangebouwd. We liepen uit verveling in een tuincentrum en toen zagen we dit pakket. Daarna hebben we het dak gekocht en alles langzaam aangepast naar onze zin. We hebben eerst een muur geplaatst, de fundering zat er grotendeels al, en twee jaar geleden heb ik er glazen wanden in gezet, zodat de serre helemaal dicht kan."

Schilderen

Paula: " 's Avonds zitten we daar en doen we de gaskachel aan. Dat vinden we heerlijk. Als ik daar zit, dan ben ik gelukkig. Achterin de tuin staat een huisje met jacuzzi. We hebben die zo gekocht en ze hebben het met een gigantische kraan over het huis getakeld. Het natuursteen in de voortuin heb ik uit Amersfoort vandaan, dat zag ik ergens liggen. Ik werd gek van het onkruid dus daar zijn we nu ook vanaf."

Henk: "Alle ramen in de woning bestaan uit dubbelglas. De materialen koop je gewoon bij de groothandel en ik heb een eigen werkplaats, dus alles maak ik daar. Ik doe alles zelf. Alleen stuken niet, maar daar heb ik een goede stukadoor voor. Ik heb genoeg mensen om mij heen, waar ik al jaren mee werk. Hetzelfde geldt voor schilderen. Dat kan ik niet en daar heb ik een bloedhekel aan.

Ik zet dan de steiger neer en zeg: ga je gang. Dan help ik weer met andere klusjes.

Hoop geld

De steentjes van de gevel zaten oorspronkelijk op woonwagens. We hadden die lelijke golfplaten op de puien, dat vond ik helemaal niks. Het was wel vreselijk duur, maar alle burens vonden het mooi. Zo heb ik het her en der ook voor anderen gemaakt. Dan kwamen ze langs en maakten we een afspraak. Het is ook mond-op-mond reclame voor mijn bedrijfje. Ik doe ook andere gevels, met keralit bijvoorbeeld. Het klussen is voor mij

meer een hobby. Ze zeggen altijd: bij een schilder zit er geen verf op de kozijnen, nou ik ben de uitzondering. Echt, je moet het bijhouden, dat scheelt op de langere termijn. Als je de kozijnen niet schoonhoudt en schildert, dan weet je zeker dat je uiteindelijk nieuwe moet kopen.

We zijn helemaal klaar en willen zeker niet weg. We zitten op een lekker hofje en hebben prima contact met de burens. Als je gaat verkassen weet je niet wat je terug krijgt. We hebben er ook een hoop geld in gestoken, dat krijgen we er nooit meer uit."

NAAM PETER EN MANJA VAN DEVENTER
LEEFTIJD 65 EN 62 JAAR
WOONSITUATIE GEHUWD, KINDEREN UIT HUIS
WOONDUUR MANJA WOONT SINDS 2006
EN PETER SINDS 2008 AAN HET EEM

“Je kan beter vragen wat we níet aan het huis gedaan hebben”

- Peter van Deventer

Peter: “Ik woon hier nu zes jaar en mijn vrouw inmiddels acht jaar. Je kan beter vragen wat we niet aan het huis gedaan hebben. Om even kort op te sommen: we hebben de voorpui vervangen, aanbouw gebouwd, het toilet omgezet van achter naar voor, de keuken erin, de badkamer opgeknapt, nieuwe deuren gehangen, openslaande deuren geplaatst en een Frans balkonnetje gecreëerd. Je woont er, dus je wil het toch naar je zin maken. Dat heeft ook met geld te maken natuurlijk, de ene heeft het er wel voor over en de andere gaat liever drie keer per jaar naar Italië op vakantie.

Voldoening

Eigenlijk hebben we het allemaal zelf gedaan. Ik ben 40 jaar bouwvakker geweest in de kleine bouw. Met mijn eerste vrouw heb ik een huis

kocht voor 100.000 gulden en weer verkocht voor 340.000 euro. Zo creëer je waarde, als is het ook de tijd geweest.

Als we een ander huis kopen, dan doe ik precies hetzelfde. Al die projecten hebben we over 2 á 3 jaar uitgesmeerd, iedere keer een stukje. Het was helemaal niet zo dat dit huis uitgewoond was, maar zolang het gaat en wij het leuk en nodig vinden om te klussen, doe ik dat. Dat is het leuke als je het zelf kan: je bent alleen de materiaalkosten kwijt en je hebt er veel voldoening van.

Er zat hier geen houtkachel in, dus dan huur je zo'n boor en boor je een gat door de vloer waar de pijp doorheen kan. We vinden het ook een heerlijke warmte; van de centrale verwarming warmen we

niet op. Het houthok ligt nu bijna vol met gratis hout dat we gekregen hebben. We krijgen elk jaar terug van het energiebedrijf, dit jaar 384 euro. We hebben ook nooit de verwarming aan, boven ook niet, het is een heel behaaglijk huis. Dit heeft deels ook met dubbel glas en isolatie te maken. Boven heb ik de rabatdelen er een voor een afgehaald en daar heb ik dikke dekens tussen gedaan, dus dat scheelt ook weer.

Goedkope scharnietjes

Ik heb 30 jaar in Rijnsburg gewerkt, waar ik vandaan kom. Daar heb ik mijn materiaal altijd voor de bouw gehaald bij een toeleverancier. Op het werk van mijn vrouw kan ik een aanhanger regelen, dus dan rijd ik weer naar dat bedrijfje in Katwijk om mijn materialen te halen. Hier in de buurt heb je helemaal niks. Dus het loont om naar Katwijk te rijden. Dat heb ik met mijn glasleveranciers in Sassenheim ook, daar kwam ik ook al jaren.

Ik vind dat klussen goed gedaan moeten worden. Ik kan hier ook een heel goedkoop deurtje in zetten, maar dit zijn deuren van *Noordgoot*. Daar heb je nooit problemen mee. Mensen halen wel deuren bij de bouwmarkt en vragen dan aan mij om ze erin te hangen. Dat kan ik wel, maar ik ga niet zo'n deurtje aan hele goedkope scharnietjes hangen. Het moet goed zijn. Dat is omdat je weet waar je mee bezig bent.

We zijn niet te beroerd om te helpen. De buurvrouw wilde een overkapping; nou dan doe ik dat voor haar. Laatst was de goot smerig. Zo'n oude vrouw laat je niet de ladder opklimmen, dus heb ik de ladder gepakt en haar hele gevel schoongemaakt.

Lekker bezig zijn

Voor jongeren hoeft klussen eigenlijk geen hindernis meer te zijn. Je kunt alles op internet

vinden. Al is dat ook wel een beetje misleidend; op die filmpjes zie je ze in een paar uur een badkamer bouwen maar dat kost gewoon weken. In mijn vorige huis was ik 2,5 maand met de badkamer bezig. Ik werk het liefst alleen, dan kan ik gewoon mijn eigen tijd bepalen. Ik heb weleens een handje nodig, en daar is zij mans genoeg voor, dat gaat best.”

Manja: “De tuin heb ik gedaan voordat hij kwam. Er stond een coniferenhaag tot halverwege de ramen, dat ging er als eerste uit, waardoor het heel licht werd. Die schutting heb ik op internet gevonden. Vorige week heb ik van iemand openhaard hout gehad en daar zaten nog balken bij, dus heb ik even een pergola gemaakt. Lekker bezig zijn in de tuin vind ik leuk.”

Peter: “We zijn trots op de wc en de klapdeuren in de keuken, die op een kast lijken. Ik zit al 50 jaar in het wereldje en je moet gewoon creatief zijn. Daar is dit wel een voorbeeld van. We denken er nu over om het huis te koop te zetten.”

De Veluwe

Manja: “Mijn ex-man en ik hebben een eigen zaak gehad, wat met de verkoop weinig heeft opgeleverd, zodat ik nagenoeg geen pensioen heb. Mijn huidige man moet de helft delen met zijn ex-vrouw, en dan houd je een klein beetje over, plus je AOW.”

Peter: “In Rijnsburg heb ik nog een flat die al zeven jaar te koop staat, die wordt nu verhuurd met een optie op koop. Ik ben al flink gezakt in prijs, want je kan het maar beter kwijt zijn. We willen nu zo'n recreatiehuisje op de Veluwe kopen. We willen eigenlijk niet weg uit deze buurt, de buurt is goud. Er wonen hier allerlei verschillende nationaliteiten, maar het is heel leuk en sociaal hier. Nog nooit problemen gehad.”

NAAM RICHARD EN ILSE DOEDENS

LEEFTIJD 42 EN 35 JAAR

WOONSITUATIE SAMENWONEND

WOONDUUR SINDS 2008 AAN HET ZWARTEWATER

“Die schuur geeft me vrijheid om te knutselen”

- Richard Doedens

Ilse: "Ik ben hier vijf jaar geleden komen wonen. Richard woonde er toen net een jaar. We hebben behoorlijk wat aan de woning gedaan. De vloer hebben we zelf gelegd met behulp van Richards vader. Richard heeft een van de twee voordeuren vervangen door een raampartij. Dat scheelt een heleboel licht. Het halletje en later ook de muur in de keuken zijn eruit gebroken, zodat je daar nu een brede doorgang hebt. Vervolgens hebben we alle muren kaal gemaakt. Al het behang en stukwerk moest eraf, want dat was heel slecht onderhouden. We hebben alles door een stukadoor laten doen. Dat is de reden dat hier geen schilderij aan de muur hangt, dat durven we gewoon niet.

Opkrikken

Het jaar daarop begon de woningbouw met het project van de kunststof kozijnen, maar wij voldeden niet aan de eisen en bovendien vonden we het project te beperkt. We wilden aan de achterkant een pui, wat niet mogelijk was. Wij zijn op zoek gegaan naar een bedrijf. Voor 25.000 euro hebben we die pui laten vervangen. Veel geld, maar het is ons genot. Ik vind dat als je ergens woont, dan moet je het ook naar je zin maken, mits je er het geld voor hebt. We zijn hier ook wel echt trots op."

Richard: "Sinds twee jaar zijn we bezig om een schuurtje te bouwen. Samen met mijn vader, een oud metselaar, heb ik de fundering gemaakt. Vervolgens hebben we houten balken gelegd. Die hebben we hier in de buurt gekocht, op een plek waar ze aan het slopen waren. Normaal kost het ongeveer een tientje per meter, nu een tientje per balk. Voor mij goedkoop en zij hoefden die balken niet mee naar Groningen te nemen. Het schuurtje is zo gemaakt, dat bij verzakking, ik het geheel weer op kan krikken met behulp van de moeren. Aan de onderkant van de fundering heb ik daarvoor een draadijzer gezet en ringen met een moer.

Motorhefbrug

Ik heb er een beetje hulp bij gehad en zelf getekend hoe ik het allemaal hebben wilde. Mijn ex-zwager doet dak- en wandmontage. Ik heb hem de tekening toegestuurd. Die heeft hij bekeken en het was goed. Ik heb platen opgehaald in Ederveen, nieuwe maar dan B-keus. We hebben 8 centimeter dik geïsoleerd. We hebben kozijnen laten maken, want dat kan ik zelf niet en zodoende hebben we het schuurtje opgebouwd.

Ik ben met het bouwen van het schuurtje twee weken bezig geweest, verspreid over anderhalf jaar. De meeste tijd zat in het wachten op materialen tussen de verschillende fases door. De materialen komen bij een groothandel in de buurt vandaan. Met hulp van vrienden en familie en door veel informatie in te winnen kom je erachter hoe je zoiets moet aanpakken. Ik ben ook wel trots op die schuur hoor. Het geeft vrijheid voor mij om te knutselen. Ik houd van motorsport en heb een motorhefbrug in de schuur gebouwd. Daardoor kan ik met een krukje erbij lekker sleutelen aan mijn motor.

Elektromonteur

Ik werkte toen 40 uur in de week en er gaat ook gewoon een hoop tijd in zitten. Veel mensen hebben dezelfde problemen: huizen staan onder water en er is werkloosheid. Ilse is van origine bloemiste en werkt nu als afdelingschef bloemen en planten voor Deen-supermarkten. Ik ben zelf vliegtuigmonteur en heb verschillende werkgevers gehad. Door persoonlijke omstandigheden heb ik thuis gezeten, maar ga nu weer twee dagen beginnen bij vliegveld Lelystad. Al die kleine klusjes doen we dan met het geld dat we hebben.

Ik werk weer partime, en daardoor kunnen we weer wat meer sparen en liggen ook een nieuwe keuken en badkamer in het verschiet. We willen die projecten grotendeels zelf doen, maar ik ben geen

tegelsetter, dus dat wil ik laten doen. Dan weet ik dat het goed komt. Zelf ben ik daar te precies voor. Alle bedrading hebben we wel al grotendeels gedaan. Ik ben vroeger elektromonteur geweest, dus ik heb voor het zicht alle stopcontacten op een hoogte van 30 cm geplaatst."

Gesloten beurs

Toen de hele wijk gerenoveerd werd, kwamen er wel zes of zeven kozijnenboeren langs en bij hen hebben we offertes opgevraagd. We wilden dat het netjes werd afgewerkt en met horren. Achteraf ga je dan voor een goedkopere, die al snel over de kop is gegaan en de garantie is dan onzeker. Verder hebben we redelijk handige mensen in de familie en onze kennissenkring."

Ilse: "Richard komt uit het noorden. Als iemand daar een nieuw huis heeft, komt iedereen langs om zijn steentje bij te dragen. Daarom kennen we een stratenmaker, dak- en wandspecialist, een metselaar, een timmerman. Dat helpen gebeurt met 'gesloten beurs' zoals we dat noemen: de één

doet iets voor jou en jij doet er iets voor terug. Ik kom zelf uit Utrecht en in 'de grote stad' heb je die verhoudingen niet."

Richard: "Voor de stratenmaker repareer ik bijvoorbeeld zijn motor en dan legt hij de tegels erin. Waar wij drie dagen mee bezig zijn, is hij in een half uur mee klaar. Dat doen we voor elkaar. Het voelt niet als verplichting, het gaat automatisch."

Vliegveld Lelystad

Ilse: "Voor de toekomst weten we het nog niet. We hebben niets dat ons bindt aan Lelystad, maar wie weet blijven we hier de rest van ons leven. Vergeleken met een stad als Utrecht heeft het geen sfeer. Maar ik ben een natuurmens en in de winter heb je hier reeën en vossen langs het huis lopen. Ik hoef dan ook niet zozeer terug naar een grote stad. Door het idee om vliegveld Lelystad groter te maken, heeft Richard ook meer uitzicht op werk gekregen."

NAAM RICHARD PENRHYN

LEEFTIJD 65 JAAR

WOONSITUATIE ALLEENSTAAND

WOONDUUR HUURT SINDS 2000 DE WONING VAN
ZIJN ZUS AAN DE VLIEHORS

“Mensen zijn bereid om dingen te leren”

– Richard Penrhyn

“Een lange tijd heb ik in Amerika gewoond, waar ik mij bezig hield met *integrated arts*. Toen ik in Nederland terugkwam, ben ik het muziekonderwijs in Almere Haven, Dronten en Lelystad gaan opzetten: klassiek onderwijs, drama, muziek. Samen met anderen heb ik een nieuw servicepunt opgericht, want er was nog niets hier in Lelystad. Wij hadden een groep die vrij vertaald *Wij Bouwen* heette en Maarten, architect en zwager, was daar een van de initiatiefnemers van. Ze wilden iemand uit de kunstwereld en toen hebben ze mij gevraagd ook, al heb ik geen bouwkundige achtergrond.

Architectenbureau

Na vijf jaar moest ik stoppen met het inrichten van het kunstonderwijs, omdat er geen geld meer was. Met spijt ben ik toen uit Lelystad vertrokken en naar Canada gegaan. Pas vijf jaar geleden ben ik weer teruggekomen. Ik was 60, wilde terug naar mijn roots en zwager Maarten werd ziek. Ik ben op de Vliehors gaan wonen, waar Maarten zijn architectenkantoor had. Hij was van plan om het pand in drie appartementen te verdelen. Omdat het verbouwen van de onderste verdieping veel werk en geld kostte, begon hij met de bovenste twee verdiepingen. Eén daarvan zou gebruikt worden voor zijn architectenbureau. Mocht hij het bedrijf ooit verkopen, dan zou hij de verdieping kunnen verhuren als woon- of werkruimte. Later zou hij de begane grond gereed maken om te wonen, maar dat is er nooit van gekomen, want hij is helaas overleden.

Verbouwingen

De eerdere verbouwingen zijn allemaal samen met Lelystadse vrienden en kennissen gedaan. Een heleboel van hen lieten graag hun handen wapperen. Het is niet moeilijk om mensen te mobiliseren, als zij weten wat er gevraagd wordt en ook inbreng hebben in het proces. Het is ook een vorm van educatie en met elkaar omgaan.

Het waren niet per se vakmensen, maar ze konden van alles, zolang ze maar leiding hadden. Maarten heeft hen gewoon uitgelegd hoe ze dingen moesten doen.

Dat is mijn ervaring ook geweest in de kunst: mensen zijn bereid om dingen te leren. Je moet er alleen niet vanuit gaan dat men alles al weet. Zolang de balans tussen leren en uitvoeren goed is, loopt het wel. Dat kan met jongeren en ouderen; zo zitten mensen in elkaar.

Als je deze woning wilt gaan aanpakken, dan moet er een projectleider komen. Er moet eerst een heleboel troep uit, zoals stalen kozijnen en overige materialen die eventueel in andere projecten kunnen worden gebruikt. Daarnaast moet de tuin worden aangepakt omdat er wildgroei is. Ik heb dat eigenlijk ook laten groeien omdat ik bang was voor inbraak. Als er een beslissing is genomen, dan kunnen we aan dit soort dingen beginnen. Nu is het nog onzeker wat mijn zus Ellen met het huis wilt.

Geen gek idee

Ellen, eigenaresse: “Het is eigenlijk een huis dat in de verkoop moet, want voor mij is het meer een last dan een lust. Richard kan er nu wonen en de prijzen zijn natuurlijk enorm gedaald, dus verkoop is niet onmiddellijk een optie. Ik was ook eigenlijk niet van plan om die begane grond nog te verbouwen. Dan moet ik zoveel investeren en dat haal ik er waarschijnlijk niet uit. Maar het heeft dan waarschijnlijk wel veel meer verkoopwaarde dan nu, want nu is het eigenlijk niks.”

Richard: “Woningen huren is erg lastig momenteel in Lelystad. Voor starters kan het een overweging zijn om zo’n woning aan de Vliehors te kopen. We krijgen wel vaak de vraag of de bovenste verdieping te huur is, wat als alternatief voor verkoop geen gek idee is.”

NAAM RIDA AL FAHHAMY

LEEFTIJD 59 JAAR

WOONSITUATIE GETROUWD, VIER JONGE KINDEREN

WOONDUUR SINDS 2004 AAN DE TEXELSTROOM

“Mijn huis was
lelijk; kom nu
maar eens
kijken!”

– Rida Al Fahhamy

“Ik kwam naar Nederland als politiek vluchteling uit Irak, tijdens de Golfoorlog. We waren tegen het regime en moesten vluchten. We hebben eerst in Zwolle en in Kampen gewoond. Ik deed een cursus om Nederlands te leren en sprak met iemand die werkte bij een catering-bedrijf. Ik vroeg: waar zit dat? Toen ben ik naar Lelystad gegaan en via een uitzendbureau ben ik na acht maanden in vaste dienst getreden.

Eén inkomen

In december 2004 zijn we hier komen wonen. De woning was toen in originele staat. Ik heb veel geld voor de woning betaald, maar toch heb ik veel aan de woning moeten doen. De badkamer heb ik zelf gedaan, net als het toilet. Het was verouderd en gewoon nodig. Ik heb alles zelf gedaan, maar heb kennissen wel gevraagd om informatie. Welke lijm heb ik bijvoorbeeld nodig voor de betegeling? Hoe moet ik daarmee beginnen? Zo is er iemand voor de badkamer komen kijken. Hij heeft verteld hoeik het moest aanpakken. Boven is alles geschilderd en ik heb er laminaat in gelegd. Ik wil nog veel meer doen, maar mijn tijd en geld is beperkt. Alles gaat stap voor stap en ieder weekend doe ik wat. Toch is het wel moeilijk. Met zo'n groot gezin en slechts één inkomen, is het lastig om je financieel staande te houden. Ik ben algemeen medewerker bij een bedrijf, waarbij ik meestal de assemblage doe.

Mila

Ik heb op een gegeven moment met mevrouw Mila gesproken. Ze vertelde dat de gemeente subsidie gaf om de woningen te verven en de bewoners 125 euro moesten betalen om het schilderwerk voor elkaar te krijgen. Dat is geen geld! Normaal kost het 3.500 euro om het te laten schilderen, dus met dat project ben ik erg blij geweest. Ik vind het schilderen ook wel leuk om te doen. Mila en een buurman hier, waarmee ik normaal geen contact had, vertelden wat ik moest doen. Eerst schoonmaken, daarna met

schuurpapier schuren en pas daarna schilderen. Ik heb een uurtje hulp gehad van iemand anders, om een begin te maken en daarna heb ik het zelf gedaan. Zodoende heb ik zelf de voor- en achterkant gedaan. Mijn huis was echt lelijk, nu heb ik zoiets: kom naar mijn werk kijken! Het project is niet alleen goed voor mijn woning, de wijk wordt ook opgeknapt. Sommige huizen zijn nog vies en lelijk, maar het gaat vooruit. Ik heb ook bij andere woningen geholpen.

Dubbel glas

Zoals gezegd wil ik nog wel meer doen in de toekomst. De drempels tussen de kamers blijven voorlopig nog zitten, want er zitten verschillen in vloerhoogte. De warmtebuizen lopen door een slaapkamer van één van mijn dochters'. Ik wil die leidingen wegwerken. De plinten op de overloop moeten nog worden gedaan. Daar moet ik een hoek van 45 graden afknippen. Daar zal ik iemand voor moeten vragen, want ik weet niet hoe ik dat moet doen. Via Mila kan ik wel de juiste persoon vinden. Zij helpt echt heel veel. Ik heb zoveel van haar gekregen.

Van alle projecten is de isolatie van de ramen en kozijnen het belangrijkste. Ik heb deze woning gekocht met enkel glas. Het initiatief van de gemeente om een goedkope lening te verstrekken voor het zetten van dubbelglas was welkom. Ik heb er alleen nog geen gebruik van gemaakt, maar wil dat wel. Je verbruikt toch minder energie met dubbelglas. Door het enkelglas en de kieren in de kozijnen gaat er nu veel warmte verloren en komt er condens op de ramen.

Paspoort

Ik wil blijven wonen in Zuiderzeewijk. Ik maak me wat betreft de toekomst wel zorgen voor mijn kinderen, zeker nu de overheid de regels verandert, met betrekking tot de studiefinanciering. In mijn familie is iedereen hoogopgeleid en mijn

dochtertjes zijn erg slim. Ze halen prima cijfers, spreken Nederlands en Arabisch en zelfs met zwemdiploma's doen ze het goed. We hebben een verblijfsvergunning, maar ik wil ook een paspoort. Dat traject duurt vier jaar en ik moet een taaltoets doen, maar ik moet ook werken. Ik spreek de taal dan wel niet goed genoeg, maar ik heb in ieder geval werk en dat vind ik belangrijk. Nederland geeft mij veiligheid en onderdak, dan kan ik toch geen uitkering nemen.”

NAAM SONJA SMIT

LEEFTIJD 44 EN 50 JAAR

WOONSITUATIE SAMENWONEND, KINDEREN UIT HUIS

WOONDUUR SINDS 1994 AAN HET EEM

“We pakken aan, als het begint te irriteren” - Sonja Smit

Sonja: “We zijn hier in 1994 komen wonen. We hebben de tuin, de uitbouw en badkamer zelf gedaan. Mijn man is magazijnwerker en heeft geen technische achtergrond, maar is toch heel handig. Als hij een beeld voor ogen heeft, dan maakt hij het. Ik werk zelf al 17 jaar al couverteer operator, dat is het verpakken van post.

Pimpelpaars

Als eerste hebben we alles geschilderd, want alles was pimpelpaars, zowel binnen als buiten. Dat was erg lelijk. De verbouwing hebben we met zijn vieren gedaan. Mijn ene zwager is dakdekker en de andere zit in de zonweringen. Behalve het heien en het betonstorten hebben we alles zelf gedaan.

De materialen halen we bij erkende groothandels in de buurt, zodat je goede spullen hebt en je aanbouw niet over tien jaar in elkaar stort. Er zit een schuifpui in en beneden is alles dubbel glas. Het enige nadeel van een uitbouw is dat er een naad zit waar de uitbouw tegen het huis aan staat. Dit hebben we afgewerkt met een koof, zodat je er niks meer van ziet en we hebben vliegbehang gebruikt op advies van de bouwmarkt. Dat behang trekt de naad samen als een soort elastiek. We zijn heel blij met het resultaat en zijn ook supertrots als we hier 's avonds samen op de bank zitten. Er zit veel eigen werk in en we leven hier ook het meest.

Schutting

De kozijnen hebben we zelf uitgezocht en we hebben het per kant laten doen. We houden niet van kunststof omdat het gaat vervormen en erg smerig wordt. Bovendien kan je hout verven in je eigen kleur en kan je het veranderen als je het zat bent.

In de tuin is dit jaar een schutting geplaatst. De oude schutting die nu nog aan de linkerzijde staat, is te laag. Het plaatsen zat bij de koop in, ze hebben het binnen twee uur neergezet. Aan de linkerzijde wordt deze volgend jaar in overleg met de buurman geplaatst. De nieuwe schutting staat los van het project vanuit de gemeente. We hebben daar wel eens naar geïnformeerd, maar dan ben je veel meer geld kwijt. De oude schutting hebben we gebruikt om het schuurtje in de voortuin te maken. Het hout was nog niet verrot dus dat konden we prima hergebruiken.

Verder hadden we de vijver en de houten vlonders al eerder geplaatst. Daar zijn we nog niet klaar mee want mijn man gaat de vijver volgend jaar

vergroten, samen met zijn zoon. We hebben plantenbakken gemaakt achter in de tuin, dus er zit ook wat groen in. In de voortuin staat een houthok. Het houthok hebben we zelf neergezet. De huidige openhaard zat er wel al in, maar die vervangen we volgend jaar voor een nieuwe.

Irriteren

In huis hebben we de vloer zelf gelegd. De kast in de woonkamer heeft mijn man zelf gemaakt. De bar was een kant-en-klaar-ding die hij op internet gevonden heeft. Die konden we zo neerzetten. De keuken was waarschijnlijk eerst dicht, maar was al open toen we het huis kochten. Als dat niet zo was geweest, hadden wij hem zelf open gemaakt. Verder is er in huis weinig veranderd, we pakken iets pas aan als het ons begint te irriteren. Zoals de tafel bijvoorbeeld dan schuren en schilderen we hem meteen. We blijven wat dat betreft altijd wel bezig. De badkamer en de keuken zullen ook nog wel aan de beurt komen.

Boven hebben we plavuizen en laminaat gelegd. Onze eigen slaapkamer is gedaan, maar de andere slaapkamers moeten nog. We hebben geen kinderen meer thuis wonen. Mijn man heeft drie kinderen die hier in het weekend gewoond hebben, maar inmiddels wonen die op zichzelf. Dus die slaapkamers hebben niet zoveel prioriteit.

Pensioen

We willen hier blijven wonen tot we met pensioen gaan. Dan willen we kijken naar een flatje, of iets gelijkvloers. Als je ouder wordt, is dat wel handig. Maar het zal sowieso in Lelystad zijn. Ik ben geboren in Assendelft, maar ik woon hier al een hele tijd.”

NAAM STEVE EN CHANTAL ROSENDAHL

LEEFTIJD 50 EN 44 JAAR

WOONSITUATIE SAMENWONEND, DRIE JONGE KINDEREN

WOONDUUR SINDS 2003 AAN DE VLIHORS

“Ik gooi niets zomaar weg”

- Steve Rosendahl

Chantal: "We waren net getrouwd toen we dit huis kochten in 2003. Het huis was van Steve zijn ouders geweest; die gingen kleiner wonen. Voor onze plannen was dit de ideale woning."

In beheer

Steve: "In 2007 hebben we de hele pui laten vervangen en kunststof kozijnen genomen. Het comfort wat je ervan hebt is gigantisch. Met die oude metalen kozijnen was er veel tocht, kou en vocht. Het was heel duur, maar ook een hele grote vooruitgang. We hebben er een tweede hypotheek voor genomen."

Eén van de eerste klussen was de keuken die we over de volle breedte van het huis hebben gemaakt. We hebben een natuurstenen aanrechtblad van tien centimeter dik en een kookeiland met een schouw en afzuiger. In 2013 hebben we de achtertuin aangepakt. We kregen kinderen, waardoor je behoeften veranderen. Groen is vervangen door tegels, zodat we in de tuin kunnen zitten met het gezin en daarnaast allerlei spullen kwijt kunnen. We hebben ook de groenstrook langs de gevel aangepakt. Officieel is dat van de gemeente, maar die doen er maar een paar simpele plantjes in. We hebben het maar zelf gedaan, omdat de gemeente niet met de bruikleenoverkomst kwam.

Projectleider

De overkapping, de schuur en de schutting zijn eigen werk. Ik gebruik over het algemeen alle materialen en gooi niets zomaar iets weg. Het hout van het oude schuurtje hebben we bijvoorbeeld weer gebruikt voor de nieuwe overkapping. Dus niet er aftrekken en weggooien, maar netjes demonteren en hergebruiken.

De carport is eveneens anderhalf jaar geleden neergezet. Het sleutelen aan auto's en motoren is mijn hobby, daarom wilde ik die carport hebben.

Eerst wilde ik een carport over de volle breedte van het huis om twee auto's kwijt te kunnen, maar dat werd niet toegestaan. In eerste instantie was helemaal niets toegestaan aan de voorkant in verband met het bestemmingsplan. Recentelijk is dit veranderd, wat ik een positieve ontwikkeling vind. Dankzij mijn werk als projectleider voor de gemeente Amsterdam op de afdeling openbare ruimte, weet ik de wegen te vinden als het gaat om vergunningen."

Zoeken

Ik probeer eerst alles zelf uit te zoeken. Soms vraag ik wat advies aan de buurman, die een bouwtechnische achtergrond heeft. Belemmeringen zijn tijd en geld. Je moet natuurlijk zelf je prioriteit stellen. Als ik die leg bij elk kopje koffie met een luxe koek is er geen geld om te klussen. Als ik dat koekje niet doe en de vakantie goedkoper, dan is er wel geld voor."

Chantal: "Wat betreft die carport, daar heeft Steve twee maanden voor gezocht, gerekend, gewikt en gewogen. Uiteindelijk kies je voor een bepaalde kwaliteit die net iets duurder is, maar het wel waard is. Dat zoeken is een belangrijke fase, beter dan zomaar impulsief wat flappen neerleggen, want dan ben je altijd duur uit."

We hebben drie kinderen en daarom kunnen we niet alles tegelijk doen. De woonkamer willen we nog aanpakken, maar daar wachten we mee tot die jongens groter zijn. Kleine kinderen kladderen even op de muur; met kinderen moet het gewoon 'hufferproof' zijn."

Vrijstaande woning

Steve: "We willen misschien nog zonnepanelen plaatsen. Ik weet dat daar projecten voor zijn, maar die zijn toch wel prijzig. Ideaal voor mensen met twee linkerhanden, maar niet voor ons. Ik doe het liever zelf en maak daarbij mijn eigen keuzes."

Chantal: "Wat betreft de woning en de buurt willen we hier blijven wonen. Naast ons zit een huurhuis, de huidige buurvrouw kennen we goed en we hebben goed contact met haar. Mochten er huurders in komen, waar wij veel overlast van hebben, dan zou dat een reden zijn om te vertrekken. En mochten we verhuizen, dan willen we naar een vrijstaande woning, waarschijnlijk in Lelystad."

Conclusies

Vakmanschap in de Zuiderzeewijk

Woning- en wijkverbetering

Met het interviewen van 30 eigenaar-bewoners, waarvan er hiervoor 26 aan het woord kwamen, hebben we geprobeerd om het in de Zuiderzeewijk aanwezige vakmanschap bij het verbeteren van woningen en de directe omgeving in Zuiderzeewijk zichtbaar te maken. Het idee hierachter is dat het doorbreken van stagnaties in de verbetering van woningen (en wijken) steeds meer zal afhangen van de activiteiten van de bewoners zelf. Na de grote vernieuwingsoperatie van de naoorlogse wijken met veel sociale huurwoningen, komen nu wijken uit de jaren zeventig en tachtig met veel meer koopwoningen aan bod.

De Zuiderzeewijk in Lelystad is zo'n wijk, met als bijzonderheid dat het eigen woningbezit er het gevolg is van de verkoop van woningen door de woningcorporatie. Daarin is Zuiderzeewijk overigens niet uniek. De verbeterplannen voor dit soort wijken kijken doorgaans naar de problemen die eigenaar-bewoners ondervinden bij het onderhouden, verbeteren en energiezuiniger maken van hun woning. De oplossingen variëren van financieringsconstructies tot wijkbedrijven. Die oplossingen komen van buiten en van bovenaf en lijken weinig oog te hebben voor de oplossingen die bewoners zelf bedenken en uitvoeren, alleen of samen met anderen. Waarbij ze gebruik maken van wat er aan regelingen voor particuliere woningverbetering bestaat, mits die sporen met hun aanpak.

Bij een wandeling door wijken uit de jaren zeventig en tachtig, valt onmiddellijk op dat veel eigenaar-bewoners hun woning en tuin wel degelijk onderhouden, verbeteren en aan hun persoonlijke wensen aanpassen. Dat geldt zeker ook voor Zuiderzeewijk. Naast woningen waarvan de verf is afgebladderd, staan ware paleisjes. De aanpak van de gemeente en andere instellingen die zich met de verbetering van de wijk bezighouden, richt zich op de eerste groep. Dat is terecht, maar om een aanpak voor deze woningen te ontwikkelen, is juist inzicht nodig in de manier waarop die andere bewoners het wél voor elkaar hebben gekregen, de problemen die ze daarbij tegenkwamen en de oplossingen die ze hebben gevonden. Bij de eerste gesprekken die wij met bewoners voerden, hoorden we dat veel mensen al geruime tijd en met plezier in de Zuiderzeewijk woonden. Velen kennen de geschiedenis van de wijk en gaan er prat op in de eerste wijk van Lelystad te wonen. Sommigen ook omdat ze liever een oud huis hebben, dan een nieuw exemplaar. Je moet er wat aan doen, maar je kunt het ook naar je eigen smaak en wensen aanpassen. Hoe doen ze dat?

Met die vraag is dit onderzoek van start gegaan. Wat hebben deze bewoners allemaal ondernomen en vooral: hoe hebben ze dat aangepakt? Helemaal zelf, met hulp van anderen, familie, vrienden, burens, uitbesteed, geheel of gedeeltelijk? Hoe kwamen ze aan de kennis en de vaardigheden die nodig zijn, aan de materialen, het gereedschap,

en natuurlijk: het geld? Zo wordt duidelijk hoe bewoners zelf in het alledaagse leven hun woningen en directe leefomgeving al dan niet verbeteren.

Een aanpak voor woning- en wijkverbetering – inclusief de mogelijkheden voor het beperken van het gebruik van energie en het zelf opwekken daarvan – kan alleen succesvol zijn, als die voortbouwt op het in de wijk aanwezige vakmanschap en organisatietalent, en door eigenaar-bewoners zelf kan worden uitgevoerd. Ondersteuning door gemeente en instellingen kan daaraan bijdragen, maar alleen als die aansluit bij de manier waarop en het tempo waarin bewoners zelf aan de slag gaan.

Vakmanschap

In dit onderzoek speelt vakmanschap een centrale rol. Bewoners zijn niet zomaar bewoners. Ze beschikken over kennis, vaardigheden en talenten die voortkomen uit opleiding, beroep, vrijetijdsbesteding. Door onderzoek te doen naar het vakmanschap en de resultaten bekend te maken wordt de individuele vakkennis collectief en zichtbaar gemaakt voor de gehele wijk.

In dit onderzoek is vooral gekeken naar technische kennis en vaardigheden. Sommigen beschikken daarover door het vak dat ze uitoefenen of hebben uitgeoefend. Anderen hebben de nodige vaardigheden met vallen en opstaan verkregen en zich zo ontwikkeld tot ervaren doe-het-zelvers. Naast deze (bouw) technische kennis en vaardigheden beschikken veel bewoners over ander vakmanschap, in de sfeer van management, financiën, onderwijs, beveiliging, catering, tuinieren, cultuur, grafisch ontwerp en nog veel meer. Ze hebben een bepaalde professionele houding, zijn gewend om problemen op te lossen, leiding te geven, kennis te delen met collega's en met klanten om te gaan.

Hun benadering is pragmatisch en *hands-on*. Kennis en vaardigheden die even onmisbaar zijn in een gezamenlijke aanpak die voortbouwt op individuele capaciteiten. Het onderzoek laat zien welke soorten vakmanschap aanwezig zijn en welke oplossingen en werkwijzen eigenaar-bewoners in hun aanpak gebruiken.

Wat kunnen we leren uit dit onderzoek naar vakmanschap?

Verskil in vakmanschap

Uit het onderzoek blijken verschillende soorten vakmanschap. Allereerst is er een verschil tussen het bouwtechnisch vakmanschap en het organisatorisch en sociaal vakmanschap. De bewoners die over bouwtechnische kennis en vaardigheden beschikken kunnen zowel professionals (het is hun vak) zijn als doe-het-zelvers. Deze groep pakt de verbetering zelf aan, al dan niet met hulp van anderen aan. Onder 30 geïnterviewden vinden we acht echte bouwkundige professionals, daarnaast zijn er zes semi-professionals, weliswaar niet bouwkundig opgeleid maar wel heel vakkundig. De groep doe-het-zelvers is ongeveer even groot. Dat geldt ook voor de groep die aangeeft niet over de handigheid te beschikken om veel zelf te doen. De scheidingen tussen deze groepen zijn trouwens niet erg scherp. We zien een glijdende schaal met aan het ene uiterste de mensen die hun hele woning zelf kunnen aanpakken en aan het andere de mensen die uitbesteden.

De groep die minder of niet over bouwtechnische vaardigheden beschikt, beschikt wel over andere, sociale en organisatorische vaardigheden. Deze groep schakelt de omgeving (buren, familie, vrienden) in bij de aanpak. Beiden soorten vakmanschap zijn belangrijk in de aanpak. Ze vullen elkaar aan.

Hands-on aanpak.

Uit de interviews komt een *hands-on* mentaliteit naar voren. Bewoners zijn praktisch ingesteld en gebruiken de mogelijkheden die hun ter beschikking staan. Wat moet er direct gebeuren en wat kan later? Onderhoud is belangrijk, maar een ruimere keuken, of een uitbreiding van de woonkamer met een serre in de achtertuin levert een prettiger bewoonbaar huis op. Een nieuwe pui is een investering, maar betekent minder onderhoud in de toekomst, maar ook meer comfort door een warmer huis met lagere energiekosten. De keuken verruimen kun je misschien voor een belangrijk deel zelf doen, kost geld, maar vooral vaak tijd. Een serre bouwen is al ingewikkelder, maar kan met hulp van vrienden of familie. Een nieuwe voorpui vraagt om een professionele aanpak en dus een investering in vooral geld, maar je moet ook informatie vergaren over leveranciers. De verbetering van de woning is afhankelijk van de beschikbaarheid van geld, tijd, hulp van anderen, van materialen die je misschien al hebt, of krijgt, of ergens weet op te sporen, van informatie over betrouwbare klusbedrijven of leveranciers.

Beperken en spreiden van kosten

In de aanpak wordt geprobeerd de kosten zo laag mogelijk te houden en deze zoveel mogelijk te spreiden. Dit wordt op verschillende manieren gedaan. De werkzaamheden worden verspreid over meerdere jaren, afhankelijk van de financiële en praktische mogelijkheden. Vrienden en kennissen worden ingeschakeld om te helpen. Er wordt gezocht naar goedkopere materialen, op internet of in de buurt. Dat leidt tot een stapsgewijze aanpak.

Stap-voor-stap

'Ik wil nog wel veel doen, maar mijn tijd is beperkt. Alles gaat stap voor stap. Ieder weekend doe ik wat.' Bewoners pakken hun woning en tuin stap voor stap aan. Soms verdieping voor verdieping, kamer voor kamer, eerst de keuken, dan de badkamer en het toilet, om niet steeds in de rommel te zitten. Eerst de binnenkant of eerst de buitenkant. Isolatie van het dak als je met de zolder bezig gaat. Een nieuwe CV-installatie als de oude aan vervanging toe is. En steeds afhankelijk van de financiële mogelijkheden. Er wordt gespaard om telkens weer iets anders te kunnen aanpakken. Maar het kost vooral ook tijd, en veel geïnterviewden geven aan dat het te lang duurt. Een enkeling beschouwt het verbouwen en verbeteren zelf als een hobby, bij andere gaat het juist ten koste van die hobby's en andere activiteiten. Iedereen vertelt met trots over wat ze allemaal hebben gedaan, maar we horen ook: *'Dat was eens, maar nooit weer'*.

Comfort en gebruiksgemak

De stapsgewijze aanpak is naast onderhoud vooral gericht op het verbeteren van het comfort en het gebruiksgemak van de woning. Voorbeelden zijn een grotere keuken, een nieuwe badkamer, een schuifpui in de achtergevel, een serre, een afdak. Tegelijk worden dan vaak isolatiewerkzaamheden meegenomen: dubbelglas, kunststoframen, isolatie van het dak en de borstweringen. De woningen in Zuiderzeewijk zijn beneden niet zo groot, vergeleken met de ruimte die er is aan slaapkamers. Dat leidt er al snel toe dat er beneden behoefte is aan uitbouwen, om *'alle bewoners op de bank te kunnen laten zitten'*. Een uitbouw is een veel voorkomende klus in deze wijk.

De woningen zijn zeer gehorig, omdat vloeren doorgestort zijn, balken doorlopen, geen spouwen gebruikt zijn en de B2-blokken van de bouwmuren uiterst zuinig gemetseld zijn. Het wordt door de meesten opgemerkt en als hinderlijk ervaren, maar weinigen doen er wat aan. Je kunt er wat aan doen met voorzetwanden en een enkeling heeft dat ook gedaan en het helpt. Dat zijn echter flinke ingrepen in huis. Punt is dat de geluidsoverlast voor sommigen pas echt manifest wordt, als zij er eenmaal wonen en dan is het soms te laat om ingrepen te doen. Vaak ook omdat andere werkzaamheden prioriteit hebben en in ieder geval voor het zicht meer opleveren.

'We hebben de keuken verruimd en de badkamer vernieuwd.' Of: *'We hebben het dak geïsoleerd en een nieuw plafond aangebracht en een wandje gezet op zolder.'* Zo gezegd en opgeschreven ziet het er eenvoudig uit. Maar die verbeteringen vragen om een reeks uiteenlopende werkzaamheden. Sommige daarvan zijn relatief eenvoudig, andere behoorlijk ingewikkeld. Elke verbetering vraagt om verschillende vormen van vakmanschap.

- NIEUWE KEUKEN EN BADKAMER: slopen, plaatsen nieuwe wanden en kozijnen, plaatsen keuken en sanitair, timmeren, loodgieterswerk, elektriciteit, tegelen, stuken van wanden en plafonds, schilderen;
- GEVELS: slopen, nieuwe kozijnen, ramen en deuren maken en plaatsen, timmerwerk, glaszetten, isolatiemateriaal aanbrengen, nieuwe borstwering aanbrengen, binnen afwerking, vensterbanken maken en plaatsen, ventilatie aanbrengen;
- CV VERBETEREN: nieuwe ketel, nieuwe radiatoren, rookafvoer plaatsen, leidingwerk;
- DAK EN VLOER ISOLEREN: isolatiemateriaal aanbrengen, timmerwerk, plafond afwerken;
- SERRE OF TUINHUIS PLAATSEN: fundering maken, metselen, timmerwerk, glaszetten.

Weinig mensen kunnen dat allemaal zelf. Ook vaklieden besteden meestal werkzaamheden uit of schakelen hulp in van anderen: familieleden, vrienden, collega's.

Eenvoudige en ingewikkelde werkzaamheden

Er worden zowel eenvoudige als complexe werkzaamheden uitgevoerd. Eenvoudige werkzaamheden zijn o.a. klein schilderwerk en tochtstrippen aanbrengen. Meer ervaren doe-het-zelfers leggen ook zelf elektrische installaties aan, zetten wandjes van gipsplaten of -blokken, plaatsen een nieuwe keuken, monteren sanitair en tegelen de nieuwe badkamer en het toilet, bouwen een prefab schuurtje. Bewoners met meer bouwtechnische kennis zijn ook in staat om meer complexe werkzaamheden te verrichten, zoals puien of kozijnen vervangen. Echt specialistisch en intensief werk (bijvoorbeeld stuken van plafonds) besteden zij ook vaak uit. Opvallend is dat ervaren timmerlieden nogal eens een hekel hebben aan schilderen. Waarom doen mensen zaken zelf? Vaak uit noodzaak natuurlijk; het bespaart een hoop geld. Uit de interviews komen ook andere drijfveren naar voren: hobby (soms ook een uit de hand gelopen hobby), lekker bezig blijven (gepensioneerden), maar ook controle houden over het resultaat; je weet het niet met die 'knutselkoningen' en je weet wel wat je aan jezelf hebt.

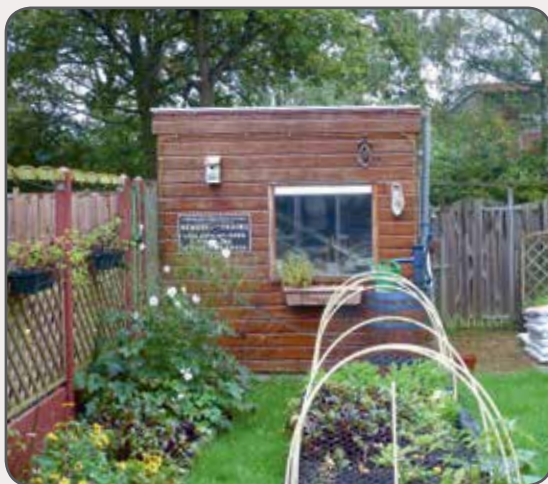
Degenen die niet of over onvoldoende bouwtechnische kennis beschikken huren, afhankelijk van de beschikbaarheid van geld, een bedrijf in of doen als dat kan een beroep op de eigen directe omgeving, familie, vrienden, collega's en burens. Opvallend is dat nieuwe puien en kozijnen vaak via colportage verkocht lijken te worden; bedrijven die letterlijk aan de deur komen. En aan de deur wordt inderdaad soms gekocht. Dat leidt tot verschillende ervaringen, van 'complete ramp' tot 'heel netjes gedaan'. Bij uitbesteding blijkt het verkrijgen van informatie en kennis cruciaal. Veel bewoners kijken behalve op internet ook rond in de buurt: waar is het al gedaan, hoe ziet het eruit, en als iets hun bevalt, bellen ze aan om te vragen wie het heeft gedaan en hoe het is befallen.

Kennis vergaren en inzetten

Het ophalen, delen en inzetten van kennis gaat over kennis van bouwmaterialen, bouwelementen, bouwconstructies en prijzen. Als kennisbron voor en hoe een klus uitgevoerd moet worden noemen velen instructiefilmpjes op Internet; op YouTube bijvoorbeeld. *'Op het internet kijken helpt ook een hoop hoor! Mijn dochter had trapbekleding, nou dat zat met een hoeveelheid lijm vast... hoe krijg je dat er af? Nou even op Youtube kijken en je weet dat je er een zootje cola overheen moet gooien.'* Er is ook een waarschuwing: *'Je kunt alles op internet vinden. Maar dat is ook wel een beetje misleidend. Op die filmpjes zie je ze in een paar uur een badkamer bouwen maar dat kost gewoon weken. In mijn vorige huis was ik 2,5 maand met de badkamer bezig.'*

Velen winnen informatie in bij vrienden, bekenden, collega's of wildvreemden: *'Ik heb familieleden die veel weten en als je daar rondvraagt is er altijd wel iemand die iets weet. De een weet dit, de ander weet dat. Dat is ook zo op het werk of in een café. Dan krijg je antwoorden en informatie en op basis daarvan kun je beslissingen nemen.'* En: *'Gewoon doen. Je moet je wel eerst oriënteren. Je moet wel gereedschap en materialen hebben. Goed gereedschap, anders ben je nergens. Vroeger bij de rijksdienst zaten we met een groep mannen en die wist dit, die wist dat. Zo wissel je wel eens wat uit. En er zaten ook bouwkundigen, architecten en ingenieurs. Dus advies was er wel.'* Trial and error is een gangbare strategie die soms tot onorthodoxe oplossingen leidt: *'Dus heb ik het gewoon zelf geprobeerd en toen was het gelukt. Dat laminaat heb ik over de vloerbedekking heen gelegd. De ene zegt, "dat had je niet moeten doen" en de ander zegt "prima".'*

Wat niet wegneemt, dat er ook veel onoordeelkundig wordt geklust, met het verlies aan energie en de tijd en kosten voor het opnieuw doen. Er worden fouten gemaakt, bijvoorbeeld vloerverwarmingsslangen in te krappe bochten leggen, of isolatiemateriaal verkeerd geplaatst, te weinig ventilatie. Bij het gebruik blijken

indelingsmissers: met als ergste gevolg de keukens in enkele jaren driemaal opnieuw aanleggen. Goed ontwerpadvies kan dat voorkomen, of verminderen. Fouten komen ook voor, omdat weinigen het gehele bouwproces overzien. Alleen dan kun je goed organiseren en de deelklussen op elkaar afstemmen.

Velen pleiten voor een actievere aanpak vanuit de Kluswinkel. Naast het uitlenen van gereedschap is er veel behoefte aan advies over hoe je iets moet aanpakken, over betrouwbare zzp-ers en klusbedrijven en over regels en subsidiemogelijkheden. Vergunningverlening noemen sommigen een dramatisch proces. Zowel voor de betrokkene als de gemeente zou het proces sneller kunnen gaan als er meer kennis over beschikbaar komt. Mag je een serre bouwen zonder vergunning, of is dat een aanbouw waar je wel een vergunning voor nodig hebt? Het antwoord op de vraag wat mag en wat niet, is niet voor iedereen even gemakkelijk te vinden.

Samenwerking en wederkerigheid

Wanneer bewoners samen met burens, vrienden en/of familie de woning aanpakken is er vaak sprake van wederkerigheid. De een kan dit, de ander dat. Maar ook: de een klust, de ander zorgt voor eten. Allerlei broers, vrienden, buurmensen of collega's steken, leggen elektriciteit aan, schilderen met verschillende motivaties. Bijvoorbeeld als vriendendienst. *'Bij de buurman daar verzorg ik de katten voor als zij op vakantie zijn en hij kan niet stil zitten. Hij was eigenlijk blij dat ik hem had gevraagd. Die andere meneer met die waterleiding en die schuur dat zijn mensen van de kerk, ik pas drie weken op hun hond en daar vraag ik niks voor. Dan willen zij wat terugdoen.'*

Opvallend is dat er heel wat ouders en kinderen bij elkaar in de buurt in Zuiderzeewijk wonen. Zij verlenen elkaar hulp op alle mogelijke manieren: oppassen, klussen, eten koken, enz. Uit de interviews komen ook veel voorbeelden van hulp en de kennisuitwisseling tussen burens en buurtgenoten bij allerlei klussen naar voren. Veel van de geïnterviewden benadrukken dat mensen het ook leuk vinden om (samen) iets te doen. *'Als iemand een probleem heeft of ze komen aan de deur dan ga ik er heen en help ik ze. Dat hoeft niet altijd voor geld te zijn, het is gewoon leuk om bezig te zijn.'*

Het vergroot ook je kennis als je het samen doet, zoals in het project van Mila, en je netwerk om te bevragen wordt daardoor ook groter. *'Ik heb daar bij die mensen vijf dagen geholpen met schilderen. Toen ze klaar waren zijn ze bij mij geweest en hebben ze me ook geholpen. Het is iets heel moois want je krijgt ook weer contact met de burens.'*

Een enkel interview is met mensen die echt klem zitten. Eigenlijk weten we nog te weinig over deze mensen om te zeggen, hoe ze te bewegen zijn om hun huis aan te pakken. En wat zij zelf kunnen bijdragen, los van geld. De impact van verwaarloosde woningen op het beeld van de wijk is groot. Naar zeggen telt elk hofje minimaal één zo'n woning met een grote impact op de omgeving. Onduidelijk is trouwens of dat

altijd woningen van eigenaar-bewoners zijn. Er worden in de wijk ook voormalige corporatie-woningen verhuurd of als kamerverhuurbedrijf uitgebaat. Opvallend is dat velen met compassie praten over de situatie van de eigenaar-bewoners van dit soort woningen en bereid zijn iets voor hen te doen.

Materiaal gereedschap

Een belangrijke vraag is, hoe je aan materiaal komt. Je kunt het natuurlijk gewoon bij een bouwmarkt kopen, maar er blijken heel andere mogelijkheden te zijn. Naast nieuw materiaal wordt ook materiaal hergebruikt. Internet wordt afgezocht om bruikbaar materiaal te vinden tegen een acceptabele prijs. Materiaal is ook afkomstig vanuit de eigen omgeving. Daarnaast maken mensen gebruik van vertrouwde leveranciers op afstand, vanwege de lage kosten, de grote keuze, of de betrouwbaarheid van het desbetreffende bedrijf. Tegels in België bijvoorbeeld: *'Je hebt in België veel bedrijven, de keuze is daar groot en het is veel goedkoper, dus ik heb 40 - 50% uitgespaard.'* Wie in de bouw werkt of gewerkt heeft, zweert vaak bij een professionele bouwmarkt. *'Ik ken alle bouwbedrijfjes en zaken die in de bouw zitten en persoonlijk ook. Ik loop er naar binnen, ik zeg: "Ik werkte vroeger daar en daar, toen kregen we 40% korting, kan dat nu ook?" Dat was te veel, maar 30% kon wel.'*

Ook tweede hands bouwmaterialen zijn populair. *'We hebben in Amsterdam gewoond en we zijn altijd sjacheraars geweest. Het hout van die afgebroken molen werd opgeslagen en wordt op een gegeven moment vergeten; de brandnetels groeiden er over heen. Dus ik dacht, ik haal er even een balkje af.'*

De professionele bouwvakkers beschikken over het algemeen zelf over een deel van het gereedschap. Meer specialistisch gereedschap wordt gehuurd of geleend. Bij de Kluswinkel worden steigers en tuingereedschap geleend.

Tuinen

De individuele tuin en de erfafscheidingen hebben voor bewoners vaak een lage prioriteit, terwijl deze zaken op het aanzien van de buurt/wijk juist een enorm effect hebben. De erfafscheidingen zijn ook vaak te hoog. Vernieuwen van afscheidingen is zeker bij hoekwoningen een flinke kostenpost. Juist bij hoekwoningen lopen die het meest in het oog. Het verzakken van de tuin is voor velen een permanente strijd. Het sterk wisselende beleid van de gemeente voor de erfafscheidingen en het al of niet in gebruik mogen nemen/kopen van stroken openbaar groen heeft aan de helderheid tussen privé en openbaar overigens geen goed gedaan. Bij het opknappen van het corporatiebezit is veel tijd besteed aan het rechtekken van de erfgronden. Voor particuliere woningen is dat niet gedaan.

Tot slot: woningverbetering stap-voor-stap

Wat uit de interviews naar voren komt is dat de instellingen die zich woningverbetering of de zogenaamde energiesprong bezig houden een ander tijdsframe hanteren dan de bewoners. Het voorstel om de woning in een klap 'nul op de meter' te maken, houdt geen rekening met alles wat bewoners al gedaan hebben en de manier waarop geld, tijd en beschikbaar vakmanschap leiden tot een stap-voor-stap in plaats van een in-een-keer-goed aanpak. De deadline van het schuttingenproject hoeft helemaal niet overeen te komen met het klusritme van een bewoner die zijn tuin aanpakt.

Er is ook argwaan tegenover het aanbod van instellingen, zoals de corporatie. Die heeft een bepaald kwaliteitsniveau voor een projectmatige aanpak, waar een individuele bewoner veelal van wil afwijken. In het laatste geval is er vaak de combinatie van zaken zelf doen en laten doen, wat een corporatie niet in het pakket heeft. Dat zie je allemaal terug in de prijs. Voor sommigen klussen - dakisolatie aan de buitenkant bijvoorbeeld - is het gespikkeld bezit lastig. Dat vraagt om een gezamenlijke aanpak van eigenaar-bewoners en corporatie.

Naast de individuele aanpak die uit de interviews naar voren komt, maken mensen gewag van mogelijkheden op het gebied van energiewinning en -opslag. Ook die vragen om een meer collectieve aanpak. Naast kansen voor energiebesparing zijn er ook collectieve problemen: asbest in de woningen en de verouderde gasleidingen die vervangen moeten worden.

Er blijkt een grote hoeveelheid vakmanschap aanwezig in de Zuiderzeewijk, van technische, maar ook van organisatorische aard. Daarnaast is er een grote bereidwilligheid kennis en vaardigheden te delen en de helpende hand te bieden.

Tot nu toe bleef dat in de persoonlijke sfeer van familie, vrienden en burens. Zoals een van de deelnemers aan de workshop en focusgroepen zei: *'Ja, er is veel vakmanschap, maar hoe weten andere bewoners dat?'*

Tijdens dit project bleek dat mensen bereid zijn hun ervaring te delen met een ruimere kring, door advies te geven over hoe je iets het beste kunt doen en welke materialen je daarvoor nodig hebt, door ook daadwerkelijke de helpende hand te bieden bij een moeilijke klus, of gereedschap uit te lenen, en materialen die over zijn weg te geven. Sommigen stelden voor om een spreekuur te houden in de kluswinkel. Anderen zijn al bezig een materialenbank op te zetten, waar overvloedig bouw materiaal kan worden verzameld en weer uitgegeven.

Zo ontwikkelt de stap-voor-stap methode van woningverbetering zich ook stap-voor-stap tot een organisatie op wijkniveau. Een informeel en formeel netwerk van deskundigen en bewoners met de Kluswinkel annex materialenbank als spil en als plekken waar bewoners en professionals kennis, ervaringen, materialen en gereedschap uitwisselen. Daarover meer in brochure 3 van dit project.

Vakmanschap in de Zuiderzeewijk

OOG VOOR DE BUURT 01

Opdracht *International New Town Institute (INTI)*, Almere. Het onderzoek is onderdeel van *Oog voor de buurt*, een onderzoek van het Atelier Rijksbouwmeester naar vernieuwing van wijken uit de jaren '60 - '80 op basis van een voorstel van het INTI en de Han Lammersleerstoel van de Universiteit van Amsterdam. Het onderzoek is gericht op succesvolle strategieën voor stedelijke transformaties en de rol daarin voor ontwerpers.

Onderzoek en tekst interviews Bas Hendriks en Fabian Koning

Tekst en redactie Arnold Reijndorp, Hans Kars en Martin Jansen

Vormgeving Studio Minke Themans, Rotterdam

Coverfoto Maarten Laupman

Portretten Willem Mes, Mesphotography, Utrecht

Andere foto's Bas Hendriks en Fabian Koning

Met dank aan leden van de kerngroep, alle geïnterviewden en de deelnemers aan de focusgroepen en de ontwerpateliers in de Zuiderzeewijk.

Productie Stichting Polderlab, De Bilt